

De geschiedenis M.B.T.Z. zoals blijkt uit notulen van de bestuurs- en ledenvergaderingen.

Guus Tiesinga heeft in 1978 als raadslid voor D66 bij de algemene beschouwingen aandacht gevraagd voor het Zaanse industriële erfgoed.

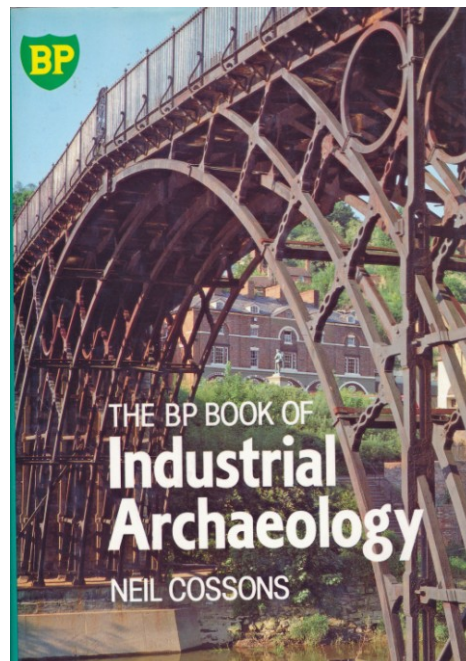
In september 1979 en in juni 1980 heeft Marie-Louise Tiesinga-Autsema een oproep gedaan in Anno 1961 aan belangstellenden in industriële archeologie om zich te melden. Ze schreef toen dat het ging om behoud van gebouwen, met herbestemming, het zichtbaar maken van productieprocessen, oral history en het bewaren van bedrijfsarchieven.

In de loop van 1980 was een werkgroep Industriële Archeologie Zaanstreek gevormd. Leden waren: Dr. H. van Brederode, Ir. E.B. van Gelder, S. de Jong, drs J.Kingma, K.Kok, dr E.H.Meursing, B.F.M. van Roode, T.Smit, drs G.H.L.Tiesinga en mevrouw Tiesinga-Autsema.

Verslag tweede vergadering op 14 april 1980: net als de eerste vergadering een brainstormend karakter. T.Smit heeft een voordracht gehouden bij de Rotary en E.B. van Gelder bij de Maatschappij voor Nijverheid en Handel.

De papierfabriek van Gelder Zonen in Wormer voor de sluiting in 1980. Acties van werknemers om de bedrijfssluiting tegen te gaan mochten niet baten. MBTZ hoopte in het begin ook iets te kunnen betekenen voor oud-werknemers, die na een bedrijfssluiting werkeloos werden. (foto Henk van 't Loo).

In 1975 verscheen "The BP book of industrial archeology" van Neil Cossons. Het gaf een systematisch overzicht van alle onderwerpen die in het Verenigd Koninkrijk van belang werden geacht bij de bestudering van het industrieel erfgoed.

Lijst van besluiten vergadering 3 september 1980

1. Persconferentie op 2 oktober 1980 gemeentehuis Wormer Marie Louise Tiesinga en Jur Kingma zullen iets vertellen over het ontstaan van de werkgroep, de op te richten vereniging, industriële archeologie in het algemeen en de Zaanstreek in het bijzonder. Er zal voor dagblad de Typhoon een foto worden gemaakt op de Zaanbrug met de Zaanwand op de achtergrond.
2. Voorlopig bestuur bestaat uit Marie Louise Tiesinga, voorzitter en leden Ir E.B. van Gelder, Dr. Meursing en J.Kingma
3. Er wordt gekozen voor de verenigingsvorm: Vereniging tot behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek (MBTZ).
4. Organisatie propaganda avond Cacao de Zaan: opening voorzitter, lezing door J.M.Bos van de landelijke vereniging tot behoud van monumenten van bedrijf en techniek over "Oude bedrijven in Nederland gedurende de laatste drie eeuwen". Na de pauze de film "Bouwers van de Industriële revolutie". Meursing zal voor een lijst van uit te nodigen bedrijven en instellingen. Marie Louise Tiesinga zal het ledenbestand van Anno doornemen om mogelijke belangstellenden. Ook gemeentebesturen en andere organisaties worden uitgenodigd.
5. Marie Louise Tiesinga zal deelnemen in de Contacten commissie Monumenten en Beeldbepalende Panden gemeente Zaanstad.

Deelnemers aan de vergaderingen, behalve de voorzitter Marie-Louise Tiesinga, de heren E.B. van Gelder, J.Kingma, K.Kok, E.H.Meursing, B. de Roode en G.H.L.Tiesinga. Afwezig waren H. van Brederode, S. de Jong en T.Smit.

J.Kingma maakte een informatie stencil voor de propaganda bijeenkomst van 15 oktober.

Bijeenkomst 15 oktober: 47 aanwezigen o.a. J.Schipper en J.P.Bloem. Zij vulden een enquête formulier in.

Op 7 november had de stichting culturele raad Noord Holland een bijeenkomst gepland in de Kijkschuur de Lelie op de Zaanse Schans. Marie-Louise Tiesinga hield een korte inleiding over de plannen tot oprichting van vereniging. Een van de sprekers was Drs Ph.M.Bosscher over het onderwerp Industriële Archeologie.

Op vergadering 17 november 1980 werd besloten aan de hand van de gegevens van de enquête werkgroepjes worden samengesteld: documentatie, inventarisatie (veldwerk), oral history en productietechnieken. Meursing deed het secretariaat, maar het werd wat te veel en hij vroeg ondersteuning aan B. van Roode.

S. de Jong had een voorstel gedaan voor de opzet van een documentatiesysteem. In de krant stond dat Van Gelder Zonen in Wormer een deel van zijn archief kwijt wilde. Het concern, Crown van Gelder, was failliet en de fabriek in Wormer was definitief gesloten. De heer Stelder was belast met de afwikkeling van de zaken in Wormer.

Besluitenlijst 15 december 1980: Meursing heeft een werkgroepen indeling gemaakt. S. de Jong gaf een toelichting op de Universele Decimale codering.

In 1978 verscheen het boek "Monumenten van bedrijf en techniek in Nederland".

Het voorlopige bestuur van MBTZ werd gefotografeerd op de Zaanbrug in Wormer. De foto is genomen na een persconferentie op 2 oktober 1980 in het gemeentehuis van Wormer. Van rechts naar links: E.H. (Eppo) Meursing, B.F.M. (Ben) van Roode, G.H.L. (Guus) Tiesinga, M.L. Marie-Louise Tiesinga-Autsema, K. (Klaas) Kok, S. (Sikke) de Jong en Jur Kingma. Op de foto ontbreekt E.B. (Bruno) van Gelder. (foto Henk van 't Loo)

Op 22 december 1980 heeft Meursing een aantal mappen en verslagen opgehaald bij Stelder. Ze werden voorlopig opgeslagen in het gemeentehuis van Wormer. Ze bevatten o.a. loonboeken van Van Gelder.

Concept oprichtingsacte MBTZ: oprichters: Mw Tiesinga-Autsema en de heren van Gelder, de Jong, Kok, Meusing, van Roode en Tiesinga.

Op 12 januari 1981 verscheen de eerste nieuwsbrief waarin o.a. melding werd gemaakt van de schenking van de archivalia van de papierfabriek Van Gelder, de opzet van het documentatiesysteem en het opstellen van concept statuten.

Verslag bestuursvergadering 16 januari 1981. J.B.Rand, directeur Middenstandsbank heeft toegestemd om penningmeester te worden. De voorzitter is door de gemeente uitgenodigd om een gebouw op het Forbo terrein te bekijken. De voorzitter heeft twee uitnodigen voor een inleiding aangenomen: op 10 maart bij de afdeling geschiedenis van het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs en op 15 september bij de Zaanse Soroptimistenclub. Op de ledenvergadering in februari zal de heer Bosscher een inleiding houden J.Kingma zal in april een thema avond industriële archeologie verzorgen.

Bij het secretariaat waren berichten gekomen van Klaas Woudt over de motorenfabriek van Cor Honig en van Evert Smit over oude bedrijfsfilms. Klaas Kok had van de heer Sierhuis gehoord over een oude drukpers. Dat leidde tot de discussie waar men oude

stukken zou kunnen opslaan. Er werd bedacht dat bepaalde bedrijven dit wel wilden doen.

Bestuursvergadering 26 januari 1981. Vaststelling van de contributie: individuele leden Fl. 25,-, jeugdleden Fl. 15,- donateurs Fl. 20,- bedrijfsleden minimum Fl. 200,-

Op 3 februari 1981 brachten S. de Jong en Mw. Tiesinga een bezoek aan het Forbo terrein. De fabriek stond stil sinds 1975 en zou worden afgebroken. De bestuursleden waren vergezeld van een forse delegatie van gemeentewerken. Er werd gekeken naar zaken die van waarde zouden kunnen zijn voor de vereniging. Het ging dan o.a. om kurkzeven. De vereniging kreeg een mof van molton die als stootkussen had gefungeerd.

Op de oprichtingsvergadering, ledenvergadering van 18 februari, waren er vier tafeltjes waar belangstellenden zich voor de verschillende secties konden overleggen over het starten van hun activiteiten. De concept-statuten werden goedgekeurd. De voorzitter sprak over een soort waakhondensysteem voor bedreigde panden. Er waren vier secties:

- Productietechnieken: oude werkwijzen, machines (ook stoom), gereedschappen, schepen, spoorwegen.
- Gebouwen: bruggen, sluizen, infrastructuur, industrieel landschap.
- Leven en werken: veel interviews.
- Documentatie

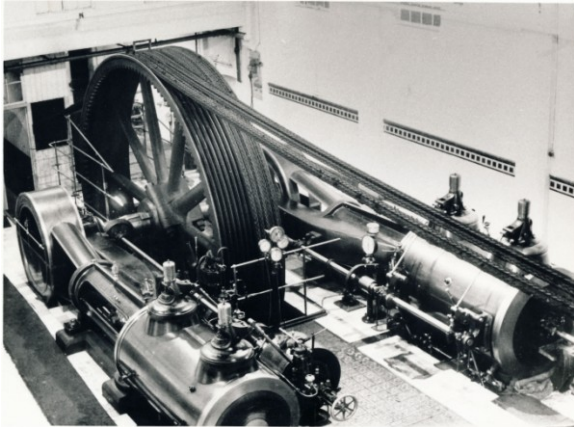
Boscher hield een lezing “Industriële revolutie en Industrial revolution”. De presentielijst telde 38 namen.

P.M. Duijvis doneerde in de pauze Fl. 1000,- Zo werd deze het derde bedrijfslid.

Bij de uitnodiging voor de vergadering zat een uitnodiging voor het internationale congres van de juist opgerichte ICCIH. De Internationale conferentie voor het behoud van Industrieel erfgoed. Dat congres was in Lyon. Er zat ook een uitnodiging bij voor de eerste Vlaams Nederlandse dagen voor Industriële Archeologie op 4 en 5 april 1981 in Houthalen in België. [JK: Die heb ik bijgewoond]

Bestuursvergadering 19 maart 1981. Ontvangen een inkoopboek van Duyvis 1892-1893. Klaas Kok rapporteert uit de sectieproductietechnieken: hoe zou men de bedrijven moeten benaderen? De sectie leven en werken heeft gekozen voor de papierfabriek van Gelder en de bedrijfstak olie industrie. De eerste plannen voor een film over de Hembrug komen ter tafel.

Op 26 maart vergaderde de sectie gebouwen op het bureau van architect Jaap Schipper. Schipper toonde een boek met een inventarisatie van Zaanse houten pakhuizen. Hoewel er werd gepleit voor systematisch onderzoek, ging de eerste prioriteit naar “E.H.B.O.”: van Gelder; de fabriek moet worden gefotografeerd voor de sloop. Daarvoor is deskundige begeleiding door ex-werknemers noodzakelijk. Een ander E.H.B.O. project is de Hembrug met het station van Zaandam. Er zal worden gezocht naar waardevolle houtloodsen: Rote, Konijnenberg, Bruynzeel. De sectie Leven en Werken werd gewezen

De gouden standaard van het industrieel erfgoed was de stoommachine. De laatste stoommachine was al voor 1970 uit de Zaanstreek verdwenen. Dit is de stoommachine van de stoomrijstpellerij Bloemendaal & Laan. Het bedrijf werd in 1965 gesloten.

Mijn vader, die meer dan veertig jaar bij van Gelder heeft gewerkt, kijkt naar zijn vroeger werkplek tijdens de sloop van de papierfabriek. Een beeld dat vaker op dook in de Zaanstreek van het begin van de jaren tachtig. (foto Jur Kingma)

op de mogelijkheid van oral history bij de smederij van de bejaarde gebroeders Kaayk en bij de schuitenwerfjes van Rem in Wormer en Kwadijk in Jisp.

De sectie leven en werken vergaderde op 9 april 1981 en besloot zich te concentreren op de jaren dertig, de papierfabricage en Van Gelder papier. J.Kingma hield op 10 april in Ons Huis in Wormer een lezing met dia's over Industriële archeologie.

Op 16 april 1981 was de bestuursvergadering. Bosscher vertelde dat de Vlaams-Nederlandse dagen voor Industriële Archeologie in 1982 mogelijk in de Zaanstreek gehouden zouden worden. De N.S. had geen filmmateriaal over de Hembrug. Er bleken plannen voor een levensmiddelenmuseum in de voormalige fabriek van Albert Heijn. De vereniging kan eventueel de archieven van de maatschappij voor nijverheid en handel krijgen. Momenteel berusten ze bij het gemeentearchief. Dat leidt tot een discussie over een eigen ruimte en bijvoorbeeld samenwerking met de Zaanse Oudheidkamer. Op basis van een voorstel van mw Tiesinga gaat de sectie documentatie zich richten op bedreigde panden. Begonnen wordt met het van Gelder complex in Wormer. De heer Meursing geeft aan dat hij in het najaar wegens drukke werkzaamheden zijn bestuurslid moet neer leggen.

De secties Leven en werken, documentatie en productietechnieken kiezen alle drie voor van Gelder als eerste onderwerp. Leven en werken heeft een begroting met o.a. drie bandrecorders voor Fl. 375,- elk.

Bestuursvergadering 25 mei 1981: plannen om voor de Hembrug een monumenten status aan te vragen hebben o.a. Het Nieuws van de Dag gehaald. Maar er werd ook gesproken om de sloop van de Hembrug te documenteren. Dat leidde tot de vraag wie er verantwoordelijk zou zijn als een lid tijdens het documenteren iets over kwam: het lid of de vereniging. Een verzekering is te duur. Men is nog op zoek naar een nieuwe secretaris. Uit de begroting van de sectie gebouwen blijkt dat het maken van 300 foto's

in de te slopen papierfabriek Fl. 300 zal gaan kosten. De sectie documentatie wil een archiefkast aanschaffen. Er werd op gewezen dat we de weverij Kaars Sijpesteijn goed in de gaten moesten houden.

Verslag activiteiten juni en juli 1981: bezoek aan papierfabriek was geslaagd, voor fietstocht van de jeugdbond ter bestudering van de geschiedenis was geen belangstelling, bij het bezoek aan het Verkade museum kwam slechts één lid opdagen. Het bezoek van Jeunesse & Patrimoine op 20 juli was wel een succes. Er was een ontvangst door burgemeester Lems en Peter Nijhof, adjunct-directeur van het NIROV hield een inleiding over industriële archeologie. Tijdens een boottocht gaven Bruno van Gelder en Wim Zon toelichting. Aan de gemeente Wormer is gevraagd of MBTZ t.z.t. over de gietijzeren kolommen zou kunnen beschikken. De gemeente Zaanstad heeft een monumentennota geschreven. MBTZ zal er later commentaar op geven. Er is al een aantal keren gesproken over het ijshuis van Dil in Koog aan de Zaan. De zaak kwam nu in een stroomversnelling omdat architect Han van Leeuwen het houten pandje Westzijde 36 op het terrein van het ijshuis wilde zetten. Het pandje was vier jaar eerder gered door Zaans Schoon en bij de machinefabriek Duyvis op de kade gestald. Een bezoek aan het Forbo-complex leerde dat de gemeente er woningen wilde plaatsen. Er werd een spanning gevoeld tussen de tijd die het werk van "brandweerman" bij de documentatie van het van Gelder complex vroeg en de tijd die nodig was voor onderzoek voor het lange termijn perspectief. NRC Handelsblad had een pagina over van Gelder. In Velsen zou een museum zijn over de geschiedenis van de fabriek. Bij de fabriek in wapenveld was een boekje verschenen De NOS had twee radio uitzendingen over Industriële Archeologie. Marie Louise had er aan meegewerkt.

Poster van de Industriebonden FNV en CNV n.a.v. de bedrijfsbezetting bij VGZ in Wormer.

Besluitenlijst 17 augustus 1981: er zijn bedrijfsleden, er is subsidie aangevraagd aan de provincie Noord-Holland voor een van Gelder project. De heren de Jong en Zon zullen een reactie voorbereiden op de gemeentelijke monumentennota. De directeur restauratiezaken van monumentenzorg te Zeist ziet geen wettelijke mogelijkheden om de sloop van het ijshuis en de palingrokerij van Dil tegen te houden. Hij vraagt wel heroverweging van de sloop van het gebouw, dat volgens hem uniek is voor Nederland. Guus Tiesinga zal nadenken over de mogelijkheden van hergebruik van de Forbo gebouwen.

De firma Simonsz-Weeteling heeft een te slopen houtloods aangeboden. De gemeente werd benaderd om te vragen om een goede plaats, bijv. de Zaanse Schans. De gemeente had op 1 september 63 leden.

De sectieproductietechnieken had op 13 juli en 29 juli 's avonds een bezoek gebracht aan het Van Gelder complex. De groep bestond uit 7 personen. De eerste keer werd de P.M. 4 gefotografeerd en de tweede keer de P.M. 22. Op 11 juni was een gezamenlijk bezoek van verschillende secties geweest

Bestuursvergadering 31 augustus 1981. Er werd besloten een brief aan Monumentenzorg en CRM te schrijven over een monumentenstatus van de Hembrug. Er werd ook gediscussieerd over de waarde van het ijshuis van Dil Er werd besloten om o.a. aan het Koninklijk Instituut voor ingenieurs om advies te vragen. Guus Tiesinga gaf een exposé over de mogelijkheden van hergebruik van het Forbo complex. Het DB van MBTZ zou in gesprek gaan met de vereniging Zaans Schoon over een mogelijke taakafbakening. De sectie gebouwen zou in ieder geval de houtloods van Simonsz-Weeteling opmeten. Sheby Chemie zou de "tallolietoren" slopen; moesten er nog foto's van gemaakt worden? Architect van Klingeren had laten weten dat de stenen aanbouw van molen de os gesloopt zou worden.

Memo van E.H.Meursing d.d. 5 augustus 1981: Houthandel Simonsz-Weeteling gaat verhuizen vanwege een fusie naar Wormerveer. We kunnen een vak van een houtloods krijgen. Deze houtloods is in 1864 overgenomen van William Pont in Edam. Het is een van de laatste echte houtloodsen. Het stuk wat we zouden kunnen krijgen is 4 x 9 meter en 5 meter hoog. Bij de Zaanlandse oudheid kamer is een film die is gemaakt over de balkenzagerij in de jaren dertig. Deze was bestemd voor exportbevordering. Simonsz kwam daar ook in voor.

Op 28 september 1981 werd een uitvoerige reactie verstuurd aan B & W van Zaanstad op de Monumentennota. MBTZ sprak haar teleurstelling uit over het feit dat de nota vooral over de 19de eeuw ging. Het gaat grotendeels over woonhuizen en kerken. Bedrijven sluizen en gemalen ontbreken. In de visie van MBTZ horen wonen, werken en transport bij elkaar, ook bij monumentenzorg. De nota gaat er vanuit dat voorschriften en regels voldoende zijn om te komen tot monumentenbehoud. De nota uit 1979 van de Amsterdamse raad voor de stedenbouw wordt ten voorbeeld gesteld. De Zaanstadse nota ging er vanuit dat de meeste monumenten in gemeentelijk eigendom zouden zijn. De werkelijkheid is dat de meerderheid in handen van particulieren is. De gemeente wees de vorming van een maatschappij voor stadsherstel af omdat er onvoldoende werk voor zou zijn. MBTZ wees er op dat er nog niet eens een inventarisatie was.

MBTZ stuurde een concept mee ter vervanging van het stuk wat in de nota stond over de vereniging.

Op 19 oktober 1981 verscheen de eerste Nieuwsbrief. Voorop een recente foto van het van Gelder complex. In een kopie van een krantenknipsel stond dat staatssecretaris Neelie Smit-Kroes sympathiek stond tegenover het voorstel de Hembrug op de monumentenlijst te zetten. Verder aandacht voor de dreigende sloop van het ijshuis van Dil, de dreigende sloop van het kantoor van Jacob Vis aan de Lagedijk in Zaanwijk, het verzoek aan de gemeente Wormer om de watertoren van de papierfabriek te behouden als beeldbepalend monument.

15 oktober 1981 gesprek met Ir. Willink, directeur van Kaars Sijpesteijn textielfabriek : er zijn geen typerende machines meer aanwezig. Het oude archief is op het VETO kantoor. Wel kunnen oud-werknemers worden benaderd voor oral history.

Op 29 oktober 1981 is de algemene ledenvergadering. De voorzitter sprak tijdens de inleiding over het zichtbaar worden van een mentaliteitsverhouding ten opzichte van monumenten van bedrijf en techniek. Meursing treedt af en wordt als secretaris opgevolgd door A.R.Mynott. A.A.Hoff wordt in het bestuur verkozen. Peter Nijhoff, adjunct-directeur van het Nederlandse Instituut voor ruimtelijke ordening hield een lezing over ontwikkelingen op het gebied van de monumenten van bedrijf en techniek. Hij omschreef de Zaanstreek als het meest uitgesproken industrie landschap in Nederland. Hij suggereerde om elke tien jaar de Zaanoevers vanaf het water te fotograferen. Er werden oude films over de Zaanstreek vertoond. Jur Kingma suggereerde tijdens de rondvraag om industrieel-archeologische routebeschrijving te maken, die o.a. door rondvaartboten gebruikt zou kunnen worden.

Bij de binnengekomen stukken was een document van A.Kemp over de ontmanteling van de papierfabriek in Wormer in de winter 1944-1945.

Vereniging tot behoud van
Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek

ADIEU HEMBRUG 1906-1983

Foto: L.C. Wellington Graham

Vergadering algemeen bestuur MBTZ. Er is gesproken met het gemeentearchief over ruimte voor de vereniging. Gemeentewerken gaat kijken of het mogelijk is de Hembrug over de Voorzaan te leggen. Marie Louise Tiesinga maakt weer een nieuwsbrief voor de ledenvergadering. Ben van Roode zorgt voor de verspreiding.

Notitie Vergadering Algemeen Bestuur 11-1-1982. Er wordt in het A.B. te weinig toegekomen aan het werk van de secties. Daarvoor zullen aparte werkvergaderingen gehouden moeten worden. De secties gebouwen en documentatie zijn onder bemand. Een afronding van het gezamenlijke project van Gelder dreigt op de lange baan te komen.

De plannen om samen met Zaans Schoon en de Zaanse molen de houtloods van Simonsz-Weeteling te behouden, zijn mislukt. De heer Visser heeft een brief geschreven over het plan om een film over de Hembrug te maken. De provincie Noord-Holland heeft belangstelling voor het project. Er zijn drie interviews met oud-werknemers van Van Gelder geweest. Er wordt bekeken of er een kopie van de Zaanstreek film uit 1922 kan komen. De kosten bedragen Fl. 2000,-. Er is een eerste gesprek geweest met Zaans Schoon over samenwerking bij inventarisatie van gebouwen. Dat is niet al te positief verlopen. Een aantal zaken van houthandel Vet zijn tijdelijk opgeslagen bij Cacao de Zaan. Er zal worden uitgezocht wat Constant Wonen van plan is met de kantoorpanden van Wessanen. [JK dat moeten de panden van Bloemendaal & laan zijn geweest] Uit de vier ontwerpen voor logo's voor M.B.T.Z. wordt dat van Klaas Kok gekozen.

Op 1 april 1982 was een persconferentie vanwege het eenjarige bestaan. De vereniging had inmiddels een logo, ontworpen door Klaas Kok. Op de persconferentie werd aangekondigd dat op 15 en 16 oktober de tweede Nederlands-Vlaamse ontmoetingsdagen in de Zaanstreek zouden zijn. Bij de provincie is subsidie aangevraagd om een film over de Hembrug te kunnen maken.

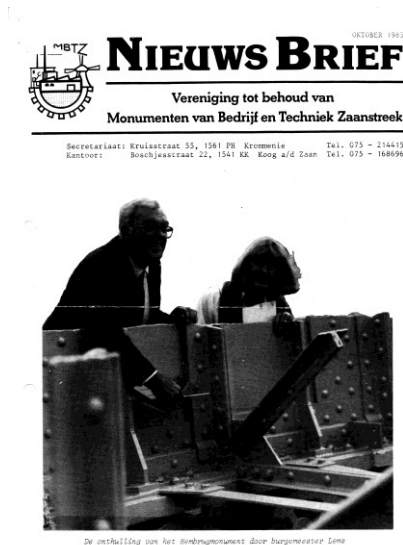
Algemene bestuursvergadering 14 april 1982. Met de hand geschreven notulen. Penningmeester Han Rang, directeur N.M.B. is benoemd tot directeur van de vestiging Curaçao. Zijn opvolger wordt J.D. (Jan) Mulder. De heer de Jong zal op 24 april het ijspakhuis bezoeken om het op te meten. Een plan om padvindsters de houtloods van Simonsz-Weeteling te laten slopen, gaat niet door vanwege een gifbelt die is gevonden. Het eindverslag van de secties over het van Gelder project moet voor 1 september klaar zijn. De Zaanstreek film uit 1922 is door de gemeente inmiddels op video gezet. Er wordt een draaiboek gemaakt voor subsidie aanvraag etc voor de Hembrug film, o.a. van het provinciale filmfonds. De NS is benaderd om ook op de brug te mogen filmen. Bruno van Gelder zal contact opnemen met de heer Aten, die in de oorlog springladingen bij de Hembrug heeft weggehaald. Hij woont nu in Oostergouw. Foto's van de PM 22 van de papierfabriek moeten nog met oud-werknemers worden besproken. Een volgend project zou de olie-industrie moeten worden.

Vergadering Algemeen bestuur 7 juni 1982 in vergaderkamer van Verkade met aansluitend bezoek aan Verkade museum. Mogelijk komt er ruimte beschikbaar in "Ons Eigen Gebouw" in Koog aan de Zaan. Het ijshuis is opgemeten en de houtloods is gefotografeerd. De lijst met stoommachines, die is opgeteld door de heer Nijntjes, wordt rond gestuurd. De problemen met de "Amerikaanse windmolen", de Hercules van de Klaverpolder bij de ringvaart van de Wijde Wormer, komen onder de aandacht van de

verenging. Er zal contact gezocht worden met de Zaanse molen. Er is een eerste scenario voor een Hembrug film. Bruno van Gelder heeft gesproken met Aten, die bereid lijkt om mee te werken aan de film. Klaas Kok maakte een werkplan voor onderzoek Zaanse olie-industrie. Het gemeente archief heeft al behoorlijk wat tekeningen van P.M. Duyvis & Co. Er zijn veel gegevens bij het Open lucht museum in Arnhem. Ook windmolens moeten bij het project worden betrokken. De verfindustrie hoort hier niet bij. Aan de sectie documentatie zijn foto's van de gietijzeren kolommen bij de papierfabriek van Gelder overhandigd. De kolommen gaan mogelijk naar de T.U. Delft. De heer van der Wal van de M.T.S. heeft gebeld dat ze een oude Dieselmotor uit 1922 hebben, die ze kwijt willen. Hij komt van Jacob Vis. Bruno van Gelder zal gaan kijken en mogelijk contact opnemen met het Kromhout museum. De werktuigen die een pand van Cacao de Zaan stonden, moesten weg, omdat het pand te koop staat.

De rijstpellerij Mercurius zag er in 1992 ruïneus uit. (foto Henk van 't Loo)

Een Nieuwsbrief van MBTZ. De eerste nieuwsbrieven werden gemaakt door Marie-Louise Tiesinga. Later werd zij voor het typewerk en de lay-out ondersteund door Wikje van Ritbergen. Voorop staat een foto van de onthulling van het Hembrugmonument door burgemeester Lems die samen met Marie-Louise op deze foto staat. Het logo van MBTZ is ontworpen door Klaas Kok.

Vergadering 23 augustus 1982. De Junior Kamer gaat mogelijk het project tekst op de Zaanstreek film van 1922 doen. Er werd weer gesproken over contactpersonen binnen bedrijven die interessante ontwikkelingen met betrekking tot wijzigingen in de bedrijfsvoering kunnen doorgeven. Er is een zakkennaaimachine beschikbaar. Nadere gegevens ontbreken. Het openluchtmuseum heeft een aantal oude tekeningen van de machinefabriek Duyvis gekregen. De Dieselmotor van de M.T.S. heeft geen zeldzaamheidswaarde. De gemeente Wormer heeft Fl. 4500,- toegezegd voor het Van

Gelder Project. De ruimte in “ons Eigen Gebouw” in de Bosjesstraat in Koog aan de Zaan is bekeken. Ze is geschikt te maken. De huur van Fl. 250,- per maand wordt te hoog bevonden. Een huur van Fl. 225 werd acceptabel geacht. De huur zou 1 oktober 1982 in gaan. Er komen mogelijk kasten van Wessanen. De bestuursleden werd gevraagd overtollig servies beschikbaar te stellen. Voor de Hembrug film is subsidie aangevraagd bij de Provincie Noord-Holland, de Rijksdienst voor de monumentenzorg, het Prins Bernhard fonds en B & W van Amsterdam. De vereniging Jispermolen heeft een seinmast behouden

Vergadering 21 september 1982. Het geld voor het van Gelder project is ten dele beschikbaar om archiefkasten te kopen. De provincie Noord-Holland heeft de subsidieaanvraag voor de Hembrugfilm afgewezen. De grafica mevrouw Thijn heeft een subsidie van de gemeente Wormer gekregen om de sloop van de papierfabriek vast te leggen.

Brief 19 oktober 1982 van J.Kingma aan ir G.C. Nieuwmeijer T.U.Delft. de heer A.C. van Essevelt, het laatste hoofd van de bouwafdeling van de papierfabriek, vertelde dat op de ijzeren kolommen destijds ijzeren bogen waren gemetseld. Daar boven was een laag grove beton gestort van 50 cm dik. Dit vanwege het gewicht van de maalbaken. Daarom zijn waarschijnlijk na de oorlog de extra kolommen, die mogelijk uit Duitsland afkomstig waren, er tussen geplaatst. De heer van Essevelt heeft het bouwarchief met tekeningen overgedragen aan de heer Vrooland van de gemeente Wormer. De heer Vrooland is belast met de leiding van de sloop van de fabriek.

Er is ook een kopie van een brief van A.C. van Essevelt over de Polonceau spanten in het dak boven de voormalige portiersloge. Ze waren asymmetrisch en dateerden van voor de eerste wereldoorlog. Van Essevelt wees ook op Gerber liggers in het magazijn achter de PM 2. Verder wees hij op de bijzondere constructie van het gebouw van de PM 22 dat was gebouwd met voorgespannen beton liggers volgens het systeem Freissinet. Volgens hem was dit het eerste gebouw in Nederland dat zo was uitgevoerd.

27 oktober 1982 Voorstel van Guus Tiesinga voor een heruitgave van “de Zaanse Handel en Nijverheid” uit 1911.

MBTZ zal ook proberen een kruis van het Polonceau spant van de papierfabriek te verwerven ten behoeve van de technische verzameling van de T.U.Delft.

Vergadering Algemeen bestuur 28 oktober 1982 ; er is een nieuwe coördinator sectie Leven en Werken; mevrouw Wilja Siebe. De heer Tiesinga heeft de vereniging een fotokopieer apparaat en een stencilapparaat geschonken. MBTZ zal voorstellen om bij de opening van de Hemspoortunnel een stoomtrein over de Hembrug te laten rijden. Wessanen wil geen bedrijfslid worden. Stand van zaken Van Gelder project: van de 7 geplande interviews zijn er 5 afgenomen. Burgemeester Lems stelde zich achter het plan om een film over de Hembrug te maken. Hij zal een ondersteunende brief aan de Zaanse bedrijven sturen. MBTZ heeft twee films van VGZ gekregen.

Penningmeester Jan Mulder heeft huisregels opgesteld voor de werk- en documentatieruimte in “het Eigen Gebouw” Bosschesstraat 22 Koog aan de Zaan.

De Linoleumfabriek in Krommenie, op een pastel van Herman Heyenbrock uit 1925. Toen de vraag kwam of er op het Forbo Noord terrein waardevolle elementen waren, moest M.B.T.Z. het antwoord schuldig blijven. Veel later werd ontdekt dat de oorspronkelijk fabriek was ontworpen door de Amsterdamse architecten van Rossum & Vuyck, die veel Zaanse fabrieken hadden ontworpen, maar ook het circustheater Carré in Amsterdam. (Zaans Museum)

“Wat moet je met de oude troep”, werd vaak tegen MBTZ gezegd. Je moet er in geloven. Het vraagt een lange adem. Zo zag de rijstpellerij Mercurius aan de Veerdijk in Wormer er in februari 1992 uit. Het zou nog jaren duren voor het weer een architectonisch sieraad werd. (Foto Henk van 't Loo)

De kunstenaars Willeke van Tijn en Gerbrand Volger hebben in Amsterdam een tentoonstelling gehad over de sloop van de papierfabriek. Er volgen nog tentoonstellingen in Wormer en Haarlem. Er werd een groep geformeerd om de nieuwsbrief te gaan maken: tikken, knippen, plakken en fotokopiëren. Het archief van Van Gelder is nu bij het Rijksarchief Haarlem. De bestuursleden werd gevraagd alle spullen die ze thuis hadden liggen, nu op het kantoor van MBTZ te brengen.

Er is een uitnodiging voor de derde Vlaams-Nederlandse dagen voor industriële archeologie in mei 1983 in Kortrijk, Roeselaere en Izegem. Sprekers zijn o.a Keith Falconer over de rol van de vrijwilligers bij industrieel archeologische projecten in Engeland en prof Kwee van de T.U.Eindhoven over “De erfgenamen van de industriële erfgoed.”

Algemene vergadering 21 maart 1983. De filmer van Divorst wil filmen in een oude fabriek; er wordt geadviseerd dit te doen in de pakhuizen van Constant Wonen (nu Batavia). Het ministerie van WVC heeft een subsidie van Fl. 20000 gegeven voor de Hembrugfilm. Het Anjerfonds heeft een toezegging van Fl. 5000 gedaan. Het project oliezaad verwerkende industrie verloopt moeizaam omdat Wessanen niet erg meewerkt. De nieuwsbrief verschijnt op 20 april. Jur Kingma is gevraagd interessante boeken te bespreken. Op 26 mei komt er een tentoonstelling over de Hembrug in gebouw de Bonkelaar achter het nieuwe station. Er komt ook een eendaagse tentoonstelling op 19 mei in De Bullekerk. Voorlichting Zaanstad stelde twee vitrines ter beschikking. De filmer van de Hembrug, Wellington-Graham heeft ook foto's gemaakt

van de Hembrug. Op de tentoonstelling komt o.a. een model van de brug afkomstig van Eurometaal, foto's en schilderijen naar aanleiding van een oproep in de dagblad de Typhoon. Bij de rondvraag kwam aan de orde of de Adelaar niet fotografisch vastgelegd moest worden.

Algemeen bestuur 25 april 1983. De kosten van de aangeboden opslagruimte bij van der Woude zijn veel te hoog; MBTZ gaat er niet op in. Er is Fl. 1700 beschikbaar voor een parttime kracht op het kantoor. Verder zal worden gekeken naar werkverruimingsgelden. Van de Hembrugfilm wordt een trailer van 1 minuut gemaakt voor de tentoonstelling. Op de tentoonstelling komt werk van kunstenaars te hangen; 20% van de verkoopprijs is voor de vereniging. Guus Tiesinga heeft contact met drie studenten van de T.U.Eindhoven die een programma van eisen opstellen voor een museum voor industriële archeologie.

Algemeen bestuur 5 september 1983. Op donderdag 29 september zal de herdruk "De Zaanse Handel en Nijverheid" worden gepresenteerd bij de Kamer van Koophandel en op 5 oktober 1983 is de première van de Hembrug film. In 1984 komen mogelijk ondersteuningsgelden beschikbaar om een kracht aan te trekken voor het kantoor. Kok wees op de dreigende sloop van het ijspakhuis. Waarschijnlijk was er geen deugdelijke sloopvergunning.

Evaluatie afgelopen jaar door Guus Tiesinga en Jur Kingma: veel naar buitengerichte activiteiten Nu moet er meer aandacht zijn voor leden. Actieve leden kunnen betrokken worden bij werkzaamheden in secties etc. Belangstellende, maar niet actieve leden, kunnen met een frequenter verschijnende Nieuwsbrief gestimuleerd worden. De Nieuwsbrief zou dan ook meer "body" moeten hebben. De secties werken lang niet allemaal optimaal; mogelijk is te hoog gegrepen (te abstract).

De bemensing wordt een steeds groter probleem. Misschien moet elke sectie aan een eigen project werken. De gietijzeren kolommen van de papierfabriek vertrekken binnenkort naar Delft. Het TV programma "van Gewest tot gewest" heeft ook een programma over de Hembrug gemaakt.

De restauratie van de Hercules roosmolen, "De Amerikaanse windmolen", van de Kalverpolder was een project van MBTZ samen met anderen uitvoerde. Bestuurslid Gerard van der Wal was de grote trekker van dit project. De foto van 14 maart 1994 is genomen voor de restauratie. (Foto Henk van 't Loo)

Algemeen Bestuur 7 december 1983. De Zaanse oliezaad verwerkende bedrijven zijn bezig een vragenlijst in te vullen. Via de Zomerzegels actie is Fl. 3000 beschikbaar voor een schrijfmachine voor het kantoor. Bijv een IBM machine met "golfballetje" en een klein geheugen. De zes gietijzeren kolommen en de zes knooppunten van de Polonceau spanten zijn veilig in Delft gearriveerd. Er zijn plannen voor een monument over de Hembrug; een deel van de draaikrans is daar voor beschikbaar. Het nieuwe Stationsplein lijkt een geschikte locatie. De stichting Menno van Coehoorn heeft mogelijk opslagruimte beschikbaar in fort Busch en Dam. In 1984 heeft de provincie Fl. 1700 beschikbaar voor een bureaumedewerker. Mw Bos werd aangetrokken als bureaumedewerkster. Niet alle AB leden bleken akkoord met de sollicitatieprocedure. Het boek "De Zaanse Handel en Industrie" heeft Fl. 1260 opgebracht en activiteiten rond de Hembrug tentoonstelling Fl. 200,-. Kopieën van de Hembrugfilm zijn verkocht aan het Spoorwegmuseum, de Nederlandse Spoorwegen en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

De sectie gebouwen liep tegen het probleem aan dat alle bouwtekeningen van Van Gelder verdwenen waren. De heer Gercama heeft een scriptie gemaakt over de bouwgeschiedenis van de papierfabriek. De heer Schipper stelde voor te beginnen met een inventarisatie van Zaanse fabrieksgebouwen, te beginnen met de gevelwand langs de Zaan in Wormer en het Verkade complex in Zaandam. Bij Duyvis is ook een interessant gebouw met een van de eerste paddenstoelkolommen in Nederland. In de rondvraag merkte Klaas Kok dat er dingen in de krant stonden die niet in het A.B. waren besproken. De voorzitter wijst er op dat in een aantal gevallen snel handelen is geboden en dat een AB vergadering was uitgevallen. De heer Pielkenrood van Zaans Schoon liet de heer Kok weten dat hij wel voor enige vorm van samenwerking voelde. Maar uit een eerder gesprek van de voorzitter met de heer Pielkenrood was dit niet gebleken. Bijlage ontwerp Hembrug monument.

De industrie verdween grotendeels van de Zaanoevers. Een deel van de Zaanwand in Zaandam voor de sloop. Links de fabrieken van Marvelo (Albert Heijn) en rechts de verffabrieken van Pieter Schoen. Veel Zaanse fabrieken zouden plaats maken voor woningbouw.

Algemeen Bestuur 1 februari 1984 Met B&W Zaanstad is verder contact geweest over het Hembrug monument. Er is geen sloopvergunning verleend voor de sloop van het ijshuis van Dil. De ruimte bij fort Busch en Dam is niet geschikt voor opslag van de objecten van MBTZ. De Hembrugfilm leverde een tekort van Fl 2200 op. De andere Hembrug activiteiten leverden een batig saldo van fl. 1800. Dus het tekort op de film is teruggebracht tot Fl. 400,- Het Hembrug project wordt nu afgesloten. Recent is een Nieuwsbrief verschenen. De bureaumedewerkster Mw Bos heeft een jaarcontract gekregen. Er zijn kaarten beschikbaar van de Zaanoevers. De heer Gercema, van de scriptie, zal medewerken aan het eindrapport van het Van Gelder project. Het rapport over Wessanen lijkt een goed beeld te geven van de olieaadindustrie. Bij Verkade is een werkgroep van oud-werknemers bezig met de geschiedenis van het bedrijf. Er wordt regelmatig in het personeelsblad gepubliceerd. Er wordt een spreker gezocht die in Engeland een verhaal kan houden over de N.V. Hembrug.

Algemeen Bestuur 14 maart 1984. De heer Wolff heeft zich teruggetrokken als coördinator van de sectie gebouwen. Een deel van het Hembrug monument ligt bij het nieuwe station. De taakomschrijving van de bureaumedewerkster wordt vastgesteld: administratie ledenbestand, versturen ledenpost, administratieve werkzaamheden ten behoeve van Nieuwsbrief, versturen AB stukken. Als nieuw project wordt gedacht aan Polak & Schwartz. De laatste directeur Schwartz is 89 en 's zomers in Nederland. De heer Smit is bezig met de geschiedenis van Wessanen, De heer Goedhart is bezig met een inventarisatie bij Wessanen. De heer Moester is bezig met een inventarisatie van tekeningen bij P.M. Duyvis & Co., die bij het openluchtmuseum in Arnhem zijn. De heer Hoff is bezig met een onderzoek naar de commerciële kanten van de olieaadindustrie. De heer de Vries is bezig met de geschiedenis van de industriële kant van Marvelo. Voor opslag van objecten wordt gedacht aan een houten pakhuis van Verkade, dat verplaatst moet worden. Het zou samen met Zaans Schoon verplaatst kunnen worden. De Culturele raad van Noord-Holland vroeg medewerking voor een tentoonstelling over industriële archeologie in Alkmaar.

Op 7 juni 1984 kreeg de vereniging de Zaanse Cultuurprijs. Dat was samen met mevrouw Dr. M.A. Verkade en de heer Klaas Woudt. De prijs bedroeg Fl. 1000,-

Algemeen Bestuur 21 juni 1984. De gemeente Zaanstad denkt aan verplaatsing van pakhuis de Wildeboer (van Verkade) naar de Dubbele Buurt in Wormerveer. Mogelijk zou hier opslagruimte voor objecten in kunnen komen. Er wordt melding gemaakt van de rigoureuze verbouwingsplannen van de Watertoren bij Westzaan. De zaak wordt bestudeerd en er zal zo nodig een bezwaarschrift ingediend worden. In Krommenie is nog een deel van de oude gasfabriek. Er zitten glas-in-loodramen in. De gemeente wil die ter beschikking stellen aan MBTZ.

Algemeen Bestuur 12 september 1984. Het verenigingskantoor heeft een eigen telefoonnummer 075-168696. De vereniging wil een ets van de Adelaar laten maken. Het archief van de firma Bets is geschonken door mevrouw Bets-Woudstra. De heer Keg heeft de vereniging een glas-in-lood raam geschonken. Er blijkt een vereniging tot het ongeschonden behoud van de watertoren te zijn opgericht.

Een deel van de Zaanwand in Zaandam voor de sloop; de verffabrieken van Pieter Schoen in augustus 1988. Veel Zaanse fabrieken zouden plaats maken voor woningbouw. (foto Jur Kingma).

De werknemer die via de werkverruiming aan de slag was, heeft ontslag genomen omdat het zo stil was tijdens zijn werk. Er zal bij het arbeidsbureau om een nieuwe kracht gevraagd worden. De sectie documentatie vindt het gebruik van het WDC moeizaam. Men wil een eenvoudiger classificatiesysteem. Het bestuur zoekt naar wegen om vroegtijdiger van sloopplannen op de hoogte te komen. Guus Tiesinga geeft een exposé over de samenwerking met vakscholen voor fotografie; bijvoorbeeld om een inventarisatie van fabrieksschoorstenen te maken. De heer Smit heeft een geschiedenis van de olie-industrie na 1850 gemaakt, hij heeft een lijst van tekeningen van de oliefabriek van Wesanen en andere documenten van de Tijd. Er is materiaal van de vereniging opgeslagen op de zolder van het pakhuis de Kraai. Dit moet weg voor het einde van het jaar.

Algemeen Bestuur 10 oktober 1984. Er wordt een bezoek aan Cacao de Zaan georganiseerd. Echter bezoekers mogen niet werkzaam zijn bij een concurrerend cacao bedrijf. De verplaatsing van pakhuis Wildeboer zou Fl. 230.000 ex BTW gaan kosten. De verenging blijft de plannen volgen. Het bestuur heeft een brief geschreven ter ondersteuning van de vereniging tot het ongeschonden behoud van de watertoren. Half oktober begint de sloop van de Hembrug. Het bedrag van de Cultuurprijs zal worden besteed aan een kunstwerk.

Algemeen Bestuur 19 november 1984. De verenging heeft eigen briefpapier. De gasfabriek in Krommenie is gekraakt, zodat de ramen onbereikbaar zijn. De heer Keg zal de ramen voor ons bewaren. De heer N.A.Grootes hield op 13 november een lezing "grepen uit de geschiedenis van de Zaanse cacao en chocolade industrie" in kijkschuur de Lelie. De verenging zal om zijn tekst vragen. Er is een nieuwe medewerker in het kader van de werkverruimingsprojecten: de heer de Bruin. Verschillende bestuursleden zullen overdag langs komen, zodat hij niet in een isolement zit. De chocolade industrie bij Albert Heijn wordt bestudeerd door de heer de Vries. Het archief van Lassie is naar Van Nelle. Het is bestudeerd door Klaas Kok. Jur Kingma heeft een lijst van stoommachines gemaakt. [JK: eerder was er een onvolledige lijst van de heer Nijntjes]. De stichting "pal tegen verval" gaat de P.R activiteiten van Zaanse verenigingen ondersteunen.

Algemeen Bestuur 14 januari 1985. De heer Ijskes wordt opvolger van de heer de Jong als coördinator documentatie. Per 1-1-1985 wordt mw van Ritbergen-Siewers de opvolger van Mw Bos. De vaste contactpersoon voor medewerker Nico de Bruin is Guus Tiesinga die hem 2 x per week opbelt.

Algemeen Bestuur 27 februari 1985. De Typhoon heeft de vereniging 80 foto's geschonken uit de serie "in 40 dagen langs de Zaan". Er werden plannen ontwikkeld voor een watertoren tentoonstelling in september 1985.

Algemeen Bestuur 10 april 1985. Mw Siebe heeft zich teruggetrokken als coördinator van de sectie leven en werken. Er is een film gemaakt over de sloop van de Hembrug door de sloopfirma de Boer. MBTZ zou deze voor Fl. 850 kunnen kopen. De heer Ferf heeft een drietal belangrijke boeken geschonken aan de verenging. Ze gaan over de gortfabriek, de havermoutfabriek en de rijstfabriek van Lassie.

Op 6 juni 1985 is de ledenvergadering; lezing Ir E.B. van Gelder "de machinale oliezaadverwerking in de Zaanstreek". Vertoning van de film over de sloop van de Hembrug.

Algemeen Bestuur 22 mei 1985 Er is een bespreking geweest over de watertoren tentoonstelling. Deelname is o.a afhankelijk van deelname van Landelijke verenging van watertorens en van het feit dat de verenging tot ongeschonden behoud de daadwerkelijk organisator is. Er is een nieuwe Nieuwsbrief verschenen. De onderdelen van het Hembrug monument zijn gezandstraald. Er is nog en te kort van Fl. 1500 tot 2500 op de begroting van het monument. Er werd besloten o.a de rotary clubs te benaderen. Er werd geconstateerd dat het aantal aanwezigen op de AB vergadering te laag was.

23 augustus 1985 onthulling Hembrug monument door Burgemeester Lems.

Algemeen Bestuur 24 oktober 1985. Er wordt gedacht werkloze historici in te schakelen voor archief onderzoek. Half november zal het pakhuis Wildeboer verhuizen van Verkade naar Wormerveer. Het archief van de familie Bets wordt bestudeerd. Het project oliezaadverwerkende industrie wordt uitgewerkt. Verder heeft de sectie productietechnieken geen andere projecten op dat moment. Er werd gebrainstormd over de plannen voor 1986: het uitbrengen van een serie aanzichtkaarten van de Zaanse industrie? De bedreigde zaagmolen de Held Jozua wordt waarschijnlijk wel behouden, maar de bijbehorende zagerij mogelijk niet. Is dit geen project voor de verenging?

Dieptepunt of keerpunt? De stil gelegde sloop van het ijspakhuis van vishandel Dil. Een van de eerste gebouwen met een betonnen schaaldak in Nederland. Bijzonder is de dubbel wand en dak, waar tussen kurkkorrels voor isolatie zorgden. 's Winters werden er blokken ijs in het pakhuis gedaan. Deze koeling zorgde er voor dat de vis ook in voorjaar en zomer lang houdbaar bleef. (foto Henk van 't Loo of Jur Kingma)

Het AB was van mening dat dit vereniging zo'n project niet aan kon. Voor 1987 werd gedacht aan de uitgave van een kalender. De familie Schipper, van houthandel Schipper, zou nog 100 glasplaatnegatieven van de houthandel hebben. Er werd besloten bij de familie te informeren. Bureaumedewerker de Bruyn neemt afscheid.

Algemeen Bestuur 9 december 1985. Er is een uitgebreide fotoreportage gemaakt van de verhuizing van pakhuis de Wilde Boer. Voor MBTZ wordt daaruit een selectie gemaakt. Het was nog niet gelukt om het verslag van het Van Gelder project goed op papier te krijgen. Er werd gebrainstormd over de viering van het 5 jarig bestaan van MBTZ; werd o.a. gedacht aan een symposium: een mogelijk thema zijn; waarom waren er geen banken in de Zaanstreek. De verenging heeft een schilderijtje van de stoompapierfabriek de eendracht verworven. Het tijdschrift Industrie Archeologie heeft het artikel van Jur Kingma " De introductie van de stoommachine in de Zaanstreek" geaccepteerd. In het archief Feynoord is de tekening van de stoommachine van Het Fortuyn gevonden.

Op 19 februari 1986 werd een brief aan de Provinciale Dienst Monumentenzorg verstuurd om het ijs huis van Dil op de provinciale monumentenlijst te plaatsen. Dit verzoek aan de provincie is mede ingegeven door het feit dat gemeente Zaanstad nog geen monumentenlijst heeft.

Algemeen Bestuur 19 februari 1986. De opkomst van de bestuursleden is weer gering. De vraag werd gesteld of bij het eerste lustrum de verenging niet opgeheven zou moeten worden. Het bedrijfsbezoek aan Croklaan was zeer geslaagd. Aan Klaas Woudt is gevraagd om het Van Gelder project eventueel te bewerken. De heer Latensein bood de vereniging een oude zakkenklem aan.

Algemeen Bestuur 16 april 1986: het ijspakhuis is op de voorlopige monumentenlijst gezet. Er is een discussie over de slechte opkomst op de AB vergaderingen. Die zijn op woensdag; dan vergaderen ook veel andere vergaderingen. Bestuursleden hebben vaak de hoeveelheid werk onderschat, er is geen knutselruimte en de Nieuwsbrief verschijnt te weinig. Zo zijn er bakkerijmachines verkregen, maar er zijn geen leden die ze op kunnen knappen. Men vroeg zich ook af of de verenging niet te elitair was. Misschien heeft de verenging haar doelgroep voorbij gestreefd, haar doelstelling te hoog gesteld.

De verenging heeft wel bereikt dat het zo maar slopen van gebouwen niet meer gebeurt. Haar bestaan is daardoor al gerechtvaardigd. Er werd afgesproken om op 6 mei een extra AB vergadering te houden over de toekomst van de verenging. Voortaan wordt om de 6 weken vergaderd; niet op een vaste dag. Er werd verder gesproken over het jubileum symposium. Voor een publicatie is de tijd te kort. Het uitbrengen van een kalender werd als een financieel riskante zaak gezien. De heer Keg is overleden. De vraag is wat er nu met het glas in lood raam gaat gebeuren. Het materiaal van de verenging ligt in een opslagplaats van Cacao de Zaan. Een klein deel verhuisde naar de garage van Klaas Kok.

Cacao- en Chocoladefabriek Boon B.V. voor de restauratie. De chocoladefabriek van Boon in Wormerveer kreeg bekendheid door de productie van "koetjesrepen", goedkope repen in een blauw-witte wikkel. Chocolade was het niet, want er kwam geen chocolade aan te pas.

De laatste jaren van haar bestaan richtte de fabriek zich voornamelijk op de zoetwarenmarkt met producten als Engelse drop en boterhamkorrels. Wat daarna restte was een aantal oude fabriekspanden aan de Marktstraat. De chocoladefabriek als ook de cacaotoren zijn gerestaureerd. De panden werden direct na de Eerste Wereldoorlog ontworpen door de bekende Zaanse architect Mart Stam. Deze was specialist in betonbouw en ontwierp voor de cacaotoren een zwaar betonskelet met bakstenen borstweringen onder de ramen.

Algemeen Bestuur 6 mei 1986 : brainstorm sessie hoe verder met de vereniging. Er waren vier secties; aanvankelijk erg enthousiast. Er is vooral met papier gewerkt en niet machines.. Kennelijk lag daar geen binding. Demotiverend was dat gegevens zo moeilijk toegankelijk waren. Bedrijven verleenden nauwelijks medewerking voor documentatie. Remmend was dat er geen eigen ruimte was om aan machines etc te sleutelen. Er is geen resultaat gekomen uit het werk van de secties. Mogelijk is men te ambitieus te werk gegaan. Mogelijk moet er een enquête komen hoe verder te gaan. MBTZ lijkt vooral een brandweerfunctie te hebben. Het gaat er ook om jezelf beperkingen op te leggen. Zowel bij onderzoek als bij verzamelen.

Brief 13 mei 1986: verzoek tot plaatsing op de provinciale monumentenlijst van de cacao fabriek van de firma Boon Marktstraat 66a Wormerveer.

7 juli 1986: er is een samenwerking met de vrijwilligersorganisatie Gilde Zaanstreek. Zij maken gebruik van de kantoorruimte in ruil voor documentatiewerkzaamheden voor MBTZ.

Algemeen Bestuur 4 september 1986: Van Gelder en Kingma hebben samen het jubileum symposium voor bereid. Schipper vraagt welke gebouwen voorgedragen moeten worden voor de gemeentelijke monumentlijsten. De lezingen van het jubileumsymposium zullen op de een of andere manieren moeten worden gebundeld.

Het symposium ter gelegenheid van het eerste lustrum was een groot succes. Meer dan 100 belangstellenden in kijkschuur de Lelie. Ook de rondvaart trok zeer veel belangstelling.

Algemeen Bestuur 21 januari 1987: ijspakhuis Dil: o.a. stichting Frans Mars en Stichting Zaans Schoon hebben bezwaar aangetekend tegen de plaatsing op de provinciale monumentenlijst. De Zaanstreek kan een museumconsulent krijgen, ook ter voorbereiding van een nieuw museum. Er lag een vraag om mee te doen aan de eerste landelijke open monumentendag. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid van het pand van de papierhandel Krijt in de voormalige fabriek van Verblifa. Er werd gewezen op de mogelijkheid van school D in Wormerveer als mogelijke opslag.

Brief aan de commissie Welzijn gemeente Zaanstad; betreft monumentenverordening en monumentenadviescommissie: De gemeente ziet als representanten de stichting Zaans Schoon en de stichting Frans Mars, MBTZ, Vereniging vrienden van het Zaanse Huis, De Zaanse Molen.

MBTZ is van mening dat de stichting Zaans Schoon, de stichting Frans Mars en de vereniging vrienden van het Zaanse Huis alle drie voor hetzelfde staan: de houtbouw in de Zaanstreek. Ze zijn onderling gerelateerd. MBTZ pleit voor een drieslag in de vertegenwoordiging: houtbouw, molens, jongere bouwkunst en industriële gebouwen.

Algemeen Bestuur 11 maart 1987. Gesprek met de heer Keeman over eventuele ondersteuning behoud van het voormalige pand van Verblifa. Er zal advies over de architectonische waarde worden gevraagd. Arne Hoff heeft het onderzoek naar de Wildeboer af. De vereniging zal het mogelijk als aparte publicatie uitbrengen. Jur Kingma is bezig met de geschiedenis van de rijstpellerij. Arne Hoff is bezig met de

beschuitbakkerij in Wormer. Jur Kingma schenkt de verenging een aantal documenten van zijn overleden vader.

Brief aan Jaap Schipper 25 april 1987; verzoek om de door hem op te stellen lijst van industrieel-archeologische objecten zo snel mogelijk af te ronden, zodat we deze als de MBTZ lijst kunnen publiceren.

Brief 27 april 1987: Marie-Louise Tiesinga kondigt aan dat zij op de ledenvergadering van 11 juni zal worden opgevolgd door Albert Heeris.

8 mei brief van Jaap Schipper dat er een landelijke inventarisatie komt naar industrieel-archeologische objecten. Hij zal echter zelf een voorlopige lijst van Zaanse objecten aanleveren ten behoeven van een voorlopige provinciale lijst.

Gezicht op de zeepziederij van Jan Dekker, fabriek "De Adelaar". Het gebouw De Adelaar is gebouwd in 1908 voor de firma Jan Dekker en ontworpen door de Amsterdamse architecten Van Rossum en Vuijk. De reusachtige betonnen adelaar op de watertoren is ontworpen en vervaardigd door Willem Alexander Dekker die directeur van het bedrijf was van 1901 tot 1954. De vogel heeft een vleugelwijdte van 7 meter. In 1988 werd de Adelaar een provinciaal monument.

Foto: Gemeente Archief Zaanstad

Algemeen Bestuur 16 mei: de vergadering is het archief Zaanstad. Er wordt gesproken over de mogelijkheid om het archief van M.B.T.Z. daar onder te brengen. de Adelaar is op de voorlopige monumentenlijst geplaatst. Er wordt gediscussieerd over de pakhuizen lijst van Jaap Schipper en het werkplan. Maar inmiddels zullen de Wachter en de Herder worden gesloopt en pakhuys de Schans is verplaatst. Op de jaarvergadering 1988 zal een lezing zijn van de heer Steketee van Flentrop orgels. De heer Giljam is bezig met het ordenen van het archief van Bruynzeel. Jaap Schipper heeft contact gehad met de heer

van der Giessen van de potlodenfabriek van Bruynzeel. Jaap Schipper biedt aan een artikel te schrijven over de Wachter en de Herder.

18 mei 1987: brief Jur Kingma; er is een gesprek geweest met de heer R.Kooijman, bedrijfsjournalist. Hij overhandigde een belangrijk archief over Bloemendaal & Laan. Van een verzameling glasplaat negatieven werden afdrucken gemaakt bij fotograaf Hackman in Westzaan.

Ir Arends van de T.U.Delft heeft de tekeningen van Gorter gezien. Hij is overtuigd van de technische en historische waarde, maar er zijn geen studenten beschikbaar om de tekeningen te beschrijven en ordenen. Indien er in de Zaanstreek geen plaats is, dan hij wel het archief opslaan in Delft. Het artikel over de Zaanse rijstpellerijen wordt opgenomen in het jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek.

Algemene ledenvergadering 11 juni 1987 (in het Eigen Gebouw aan de Boschjesstraat in Koog aan de Zaan) Mevrouw Marie-Louise Tiesinga-Autsema treedt af als voorzitter. Zij werd benoemd tot het eerste erelid van de vereniging. Tijdens de rondvraag kreeg zij van de heer Klomp een stuk zeep van 50 jaar oud dat op de Adelaar was gemaakt. Hij vertelde de vergadering ook dat hij een fotoserie van de panden het Hart en de Zwaan had gemaakt. Hij schonk ook een fotoserie van verffabriek Pieter Schoen van dertig jaar geleden. Na de pauze hield de heer Hildebrand de Boer, beleidsmedewerker monumentenzorg bij de provincie Noord Holland een lezing "Industrieel Zaan Schoon verdient monumentenzorg."

11 augustus 1987 is bestuurslid Anne Hoff overleden.

Er kwam een plannen binnen van de filmmaakster Digna Sinke voor een film over industrieel archeologie in Nederland.

Algemeen Bestuur 16-11-1987: Het tegeltableau van Grootes is opgeslagen bij aannemer Witkamp in Purmerend. Kok en Ijskes gaan bij het NOS archief kijken naar Zaanse episodes. Contacten met het gemeente archief zijn opgeschoven tot na de opening van het nieuwe archief. De machines die opgeslagen waren bij Cacao de Zaan verhuizen naar het pand Krijt (voorheen Verblifa) in Krommenie. Er wordt gesproken over de eventuele bedreiging die het werkplan voor bedrijven in zou kunnen houden. Opgemerkt werd dat een MIP (= Monumenten Inventarisatie Project) lijst geen definitieve lijst is en dat een monumentenstatus ook voordelen heeft voor eigenaren. MBTZ kreeg toestemming van de familie Allan-Steendam om een kopie te maken van de film die was gemaakt bij het jubileum van haar vader J.A.Allan, directeur van papierfabriek van Gelder. Jaap Schipper maakt melding van het bestaan van een archief van de zilverwarenfabrikant Schoorl, die Zaanse Zilver maakte. Er zal een redactie van de Nieuwsbrief worden benoemd.

Algemeen Bestuur 25 januari 1988: Een voorstel voor een jaarboek wordt niet haalbaar geacht. De machines zijn verhuisd naar pand Krijt (v/h. Verblifa). Alle materialen uit een pand in Wormerveer worden ook naar Krommenie vervoerd. Het lijkt niet mogelijk de panden de Herder en de Wachter te bewaren. Er komen verontrustende berichten over de Adelaar.

Door de inspanning van M.B.T.Z., en vooral architect Jaap Schipper, werden houten pakhuizen erkend als monument. Dit is pakhuis Zeeman in Westzaan. (foto Henk van 't Loo)

Dat met een monumentenstatus de toekomst niet is gegarandeerd, blijkt uit de huidige situatie rond de pakhuizen Schepel, Maas en Waal aan de Veerdijk in Wormer. Deze foto was voor het pakhuisnummer van Anno en met Stoom. (Foto Henk van 't Loo)

Memo Marie-Louise Tiesinga over vergadering commissie monumenten en beeldbepalende panden d.d. 25 maart 1988.

Heeft de vereniging al gereageerd op de reactie van de stichting Zaans Schoon op de dreigende sloop van de Wachter en de Herder? Een alternatief is verplaatsing. Het pand de Adelaar is in slechte staat. Er wordt gedacht aan sloop en plaatsing van de Adelaar op een betonnen kolom.

Algemeen Bestuur 10 maart 1988: bespreking met gemeentearchief over mogelijke samenwerking. Bruno van Gelder heeft toestemming verkregen om de Wachter en de Herder te bekijken. Schipper zal aan de provincie gegevens over de Adelaar verschaffen. Een uitgave van een boekje over de Wildeboer blijkt te duur. Mevrouw van Ritbergen is aanwezig om te spreken over het drukken van de Nieuwsbrief. Zij kan het typewerk verzorgen. Er is een offerte van het grafisch centrum Zaanstreek. Er wordt besloten een eerste nummer als proef te laten drukken. Het blijkt dat het blad "Anno" graag de basis wil verbreden en een meer algemeen Zaanse historische uitgave wil worden. Voor de nieuwsbrief moet nog steeds een redactieraad komen.

16 april 1988: inventarisatie gebouwencomplex De Schans, de Wachter en de Herder. Het houten oliezaadpakhuis de Schans was waarschijnlijk onderdeel van de oliemolen de Rode Wachter, die in 1891 werd gesloopt ten behoeve van de bouw van de stoomoliefabriek de Wachter. Het pand uit 1891 is geheel uit hout opgetrokken, behalve de stenen voorgevel. Het pand had volgens Schipper geen architectonische waarde. Het pand dateert uit 1909. Het heeft een houten skelet en bakstenen buitenmuren. Er is geen architectonische meerwaarde.

Algemeen Bestuur 11 juni 1988: Het gemeentebestuur is ook bezig met een inventarisatie van bedrijfsfilms. Het pand Krijt (v/h verblifa) is nu ter beschikking. Maar er liggen ook nog werktuigen elders zoals een reductiekast die bij molen de Schoolmeester ligt. De Zaanse Molen heeft een gasmotor in de aanbieding. Die ligt nu bij houthandel Gras. Hij weegt 2,5 ton. Geschatte opkaptijd 200-300 uren. Maar hij is

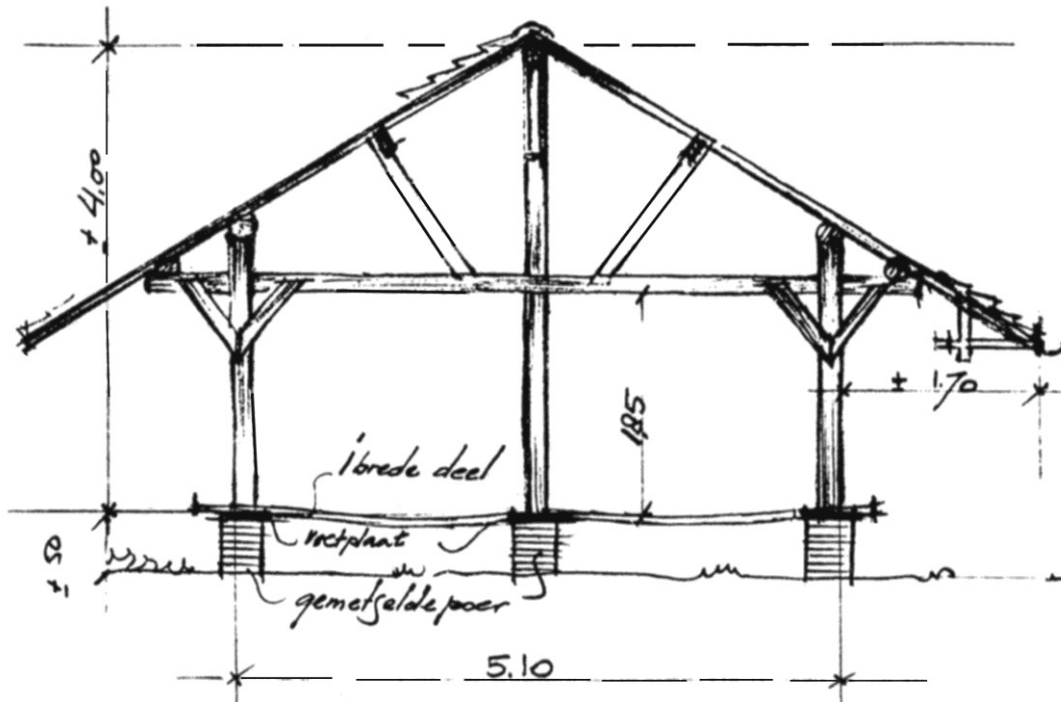
afkomstig uit een molen in Rijswijk. Marie-Louise Tiesinga Autsema is namens MBTZ benoemd in de gemeentelijke monumentenadviescommissie. Discussie over het rapport van Jaap Schipper over gebouwencomplex de Wachter. Men besloot dat pakhuis de Schans het meest interessant was. Schipper merkte op dat de Adelaar niet bouwvallig was en dat het door dezelfde architect is gebouwd als circustheater Carré. Er zijn nieuwe bespreking geweest met het archief over opname/overname van de collectie van MBTZ.

Algemeen Bestuur MBTZ 6 september 1988: de heer Mynott heeft zich terug getrokken als secretaris. Er wordt nog steeds gekeken naar een goedkopere oplossing voor het drukken van het boekje over de Wildeboer. Jaap Schipper maakte melding van zijn bezoek aan de Adelaar. Het pand is gedeeltelijk van hout en de aantasting valt mee, behalve de dakvloer. Hij heeft een rapport gemaakt voor de provinciale monumentendienst. Mevrouw Ritbergen voelt zich wat hulpeloos bij het maken van de Nieuwsbrief. Er werd opnieuw besloten een redactiecommissie te benoemen. De kosten voor het onderbrengen van het MBTZ bij het gemeentearchief Zaanstad belopen Fl. 90 per strekkende meter per jaar. De vergadering reageert ontstemd. Aan het einde van de vergadering deelde Guus Tiesinga mee dat hij ging stoppen met het bestuurslidmaatschap wegens drukke werkzaamheden.

Algemeen Bestuur 12 oktober 1988: Er is een redactiecommissie ingesteld voor de Nieuwsbrief: Jur Kingma en Jan Mulder. Er zullen ook leden van de redactiecommissie worden geworven onder de gewone leden. Er worden twee nieuwe bestuursleden benoemd. De heer van Essen en mevrouw de Groot. Er is een bespreking van een concept beleidsplan van Jur Kingma:

1. Eigen behuizing is lange termijn kwestie.
2. Blad heeft prioriteit
3. Beheerder collectie is Klaas Kok.
4. Instellen 'brandweergroep'
5. Instellen werkgroep onderzoek voor lange termijn onderzoek.
6. Tentoonstelling tijdens open monumentendag; begin in 1989.
7. Blijven deelnemen aan M.I.P.
8. Uitbreiden A.B.
9. Hernieuwen landelijke contacten, o.a. via correspondentenschap in het blad "Industriële Archeologie".

De discussie zal op een later moment worden voortgezet. Schipper zal proberen t.z.t. een tentoonstelling te organiseren over de familie Schoorl. Getracht het archief onder te brengen bij het Gemeentearchief. De firma Genius (v/h Klinkenberg) heeft in het verleden het tekeningenarchief beloofd. Onduidelijk is waar het nu is. De gasmotor bij Gras gaat naar Eurometaal.

Doorsnede van een houtloods van Dekkers houthandel in het Westzijderveld achter het station in Zaandam. Het betreft een met pannen gedekte achttiende eeuwse droogschuur met stijlen onder de nok en zwiepingen. De tekening is een opmeting door architect Aanstoot uit circa 1970. Collectie j. Schipper.

Algemeen Bestuur 22 november 1988: nieuw bestuurslid is R.W. van Velze. Er is een gesprek geweest met wethouder Brinkman en dat heeft geleid tot een aanpassing van de prijs van Fl. 90 tot Fl. 20 per meter per jaar in het Gemeentearchief. Er komt een onderzoek naar de conditie van de Adelaar op het dak van de zeepfabriek. Er zijn controversen rond het hergebruik van de watertoren Assendelft. Het verplaatsen van pakhuis de Wildeboer komt aan de orde in een speciale uitgave van de Nieuwsbrief. Een zoon van Keg woont nog in het huis aan de Stationstraat waar het glas-in-lood raam ligt. De heer Wezel is bezig met het tekeningenarchief van Klinkenberg. Bij de provinciale monumentenzorg blijken weinig gegevens over Zaanse waterstaatkundige werken zoals het gemaal Soeteboom.

Algemeen Bestuur 10 januari 1989: Jaap Schipper is op dak geweest van zeepfabriek de Adelaar. Hij weet nog niet van welk materiaal deze is gemaakt. Er waren leuke reacties op de kerstkaart (een afbeelding van de rijstpellerij Hollandia, afkomstig van een glasplaat van de heer Kooijman). De heer Bloem heeft een opzet gemaakt voor een nieuw blad als opvolger van de nieuwsbrief. Hij wil twee jaar om niet de opmaak verzorgen. De heer Schipper heeft wat problemen met het formaat; niet zo geschikt voor architectuur- en technische tekeningen. Er moet een naam voor het blad komen. De redactiecommissie bestaat uit mevrouw van Ritbergen, J.Kingma en J.Mulder.

Memo Jaap Schipper 25 januari 1989: gesprek met F.Berkhout over inrichten van een open depot. Eventueel met mogelijkheid tot 'sleutelen'. Op 25 november is een succesvolle bijeenkomst geweest met bedrijven. Eind maart verschijnt het eerste nummer van de Nieuwsbrief nieuwe stijl. Mercurius zal gedurende twee jaar het blad kosteloos drukken. Losse nummers in de boekhandel kosten Fl, 7,50. Verdere bespreking concept beleidsplan van Jur Kingma: er moet een museumcommissie komen. Er is een tweede beheerder van de collectie nodig. Op de "brandweerfunctie" wordt later teruggekomen. Er is behoefte aan een projectgroep industriële geschiedenis. Een toegezonden filmscenario is gebaseerd op verouderde kennis. Jur Kingma is bereid andere informatie te leveren.

Algemeen Bestuur 11 april 1989: Alle copy voor de Nieuwsbrief nieuwe stijl inleveren bij mevrouw van Ritbergen. Er komt een prijsvraag voor een nieuwe naam. Er komt een concept taakomschrijving voor een museumconsulent.

Brief van 26 maart 1989 van Jaap Schipper: uitleg over provinciaal monumentenbeleid. De Culturele raad Noord-Holland had een werkgroep monumenten. Jaap Schipper is daar negen jaar voorzitter van geweest. Er is aandacht besteed aan alles wat in materiele zin tot het erfgoed van Noord-Holland behoort: bouwwerken, landschappen, bruggen, sluizen, vuurtorens en fabrieken. Het in 1980 gestarte Provinciale bureau monumentenzorg is voortgegaan in deze lijn. Zij zijn bezig met inventarisatie, selectie van bedreigde categorieën en beoordeling van incidentele objecten.

Het blad 'met Stoom' vervulde een belangrijke rol bij het verwerven van draagvlak onder de bevolking en de politiek voor het Zaans industrieel erfgoed. Er zijn veertig nummers verschenen. Toen ging het blad op in een algemeen Zaans erfgoed tijdschrift, Zaans Erfgoed, om zo de kans op draagvlak verder te vergroten.

Algemeen Bestuur: 5 september 1989: Er wordt bij Duyvis gevraagd naar opslagruimte. Het skelet van de Adelaar blijkt van gewapend beton. De stichting steun musea Zaanstreek is opgericht.

Brief van Jur Kingma d.d. 3-9-1989: voorstel om met Bloem evaluatie van eerste nummer van het blad "met Stoom" te bespreken. Nog wel logistieke problemen. Volgende nummer gaat over M.B.T.Z. symposium. Mevrouw Bolten heeft nog steeds haar tekst niet ingeleverd. Verder wordt gedacht aan themanummers over olieslagerij en cacao-industrie. Huize Singrave is bezocht vanwege archief Laan. J.Kingma is bezig met M.Pruys over de geschiedenis van de rijstpellerij Hollandia.

Brief Jaap Schipper 10 oktober 1989: hij heeft het particuliere bakkerijmuseum in Medemblik bezocht. Daar stond een werkende gasmotor uit 1907.

De Algemene Ledenvergadering van 24 oktober 1989 wordt wegens gesprek aan belangstelling afgelast.

3 november 1989: eerste lustrum FIEN; congres in Nijkerk over "het roerend industrieel erfgoed".

Algemeen Bestuur 7 november 1989: kennismaking met mevrouw van Diepen, de nieuwe museum coördinator. Nieuwsbrief; bedoeling is uitgave in december. Klaas Kok heeft de naam " met Stoom" voor het nieuwe blad bedacht. De gasmotor die bij Eurometaal staat bleek een dieselmotor, die in slechte staat verkeerde.

Algemeen ledenvergadering 12 december 1989: verslag vergadering vorig jaar niet aangetroffen bij de stukken van de vorige secretaris. Nieuwe bestuursleden; mw de Groot, de heer E. van Essen, de heer R.W. van Velze. Van de heer Klomp werd een fotoboek over het Hart en de Zwaan ontvangen. De lichtbakens op het Pont eiland zouden verplaatst moeten worden.

Memo van bestuurslid Evert van Essen d.d. 15 december 1989: Hoe nu verder met de vereniging: er is geen beleidsmatige lijn. Structureel is onze invloed te gering. Er gebeurt veel in de "buitenwereld". Het Zaanoeverproject zal veel impact hebben.

Brief van Jaap Schipper 19 januari 1990: Prof van den Eerenbeemt, hoofdredacteur van "Industriële Archeologie" stelde voor in de voormalige rijstpellerijen langs de Zaan een Nederlands Industrie museum te maken.

Brief Jur Kingma 22 februari 1990: voorstel om toe te treden tot FIEN. Planning met Stoom: eerste nummer eind maart. Daarna en cacao en chocolade nummer en vervolgens een pakhuizen nummer met de Wildeboer. Aan het AB wordt gevraagd het vergaderschema aan te passen aan de verschijningsdata van het blad.

Algemeen Bestuur 6 maart 1990: De gasmotor gaat terug naar Gras. Provinciale subsidie van Fl. 1700,-, voorstel bestuur hoe verder: 1. Werkgroepen per onderwerp, 2. Meer richten op documenteren en minder op verzamelen, 3 .publiceren via "met Stoom" of losse publicaties. Conclusie vergadering: MBTZ heeft nut. Probeer projecten af te ronden en deze in een publicatie van 'met Stoom' bekendheid te geven. Het verschijnen van 'met Stoom' heeft veel positieve reacties gegeven.

Er is een brief binnengekomen van directeur gemeentewerken over de lichtbakens in de oude houthaven van Zaandam. Deze hebben na het gereed komen van de Den Uylbrug geen functie meer. Maar ze zijn inmiddels provinciaal monument. De gemeente denkt o.a. aan verplaatsing naar West Knollendam als geleidebakens bij de brug. Voorkeur is om ze te laten staan. MBTZ kan verplaatsing en onderhoud niet betalen. (*Opm: Sinds 2006 staan de masten op een ogenshijnlijk willekeurige plek in de Oude Haven van Zaandam*)

Binnenkort verschijnt no. 3 van “met Stoom”

Algemeen Bestuur 6 april 1990: Er worden afspraken gemaakt tussen Marie-Louise Tiesinga die in de gemeentelijke monumentenadvies commissie zit en het A.B. over wederzijds informeren; Marie-Louise krijgt de notulen van het A.B. Het pand De Adelaar is gekocht door Loders Croklaan; mogelijk om er een kantoor in te vestigen.

De geschiedenis van Hilko wordt op schrift gezet door de heer Hillebrands. Machinefabriek Solas (voorheen de Verwachting) zal ook een bedrijfsgeschiedenis opstellen. Er zou een themanummer Verkade moeten komen. Concept bruikleenovereenkomst met gemeentearchief is gereed. Ingekomen de concept monumenteninventarisatie van Assendelft en Koog aan de Zaan. Mevrouw Atie Smit zal gevraagd worden de redactie te versterken. Drs Joop Dozzi zal gevraagd worden voor het A.B. Hij is oud-bedrijfsleider van Duyvis. Genius Klinkenberg biedt een oude schakelkast uit 1915 aan.

Notitie Jur Kingma 2 juli 1990: mogelijkheden symposium tweede lustrum: thema: hergebruik van gebouwen: mogelijke inleiders: mevrouw Keegstra van het Zaanoeverproject, voorbeelden van elders: Londense Docklands, Liverpool, Manchester. Monumenten van Bedrijf en overheid (spreker Boekman stichting) Hergebruik van oude gebouwen in Noord Holland (Hildebrand de Boer) uit de praktijk van een restauratie architect .Een praktijk voorbeeld Somas en pand Saigon. Overwegingen bij een Zaanse industriemuseum: Is het mogelijk de Zaanstreek als een levend industriemuseum te presenteren met oude fabriekspanden, molens, de Zaanse Schans en stoomschepen?

Algemeen Bestuur 4 september 1990: In de logistiek van “met Stoom” blijven problemen zitten. Er wordt gezocht naar de mogelijkheid van een andere drukker; Er wordt gedacht aan Knijnenberg waar ook Anno wordt gedrukt. Mw van Diepen, museumconsulent wijst op de prille plannen voor een museum bij de Zaanse Schans. Jaap Schipper is hier tegen.

Memo Jur Kingma 16 september 1990: gesprek met Cees Woudt van de ideële uitgeverij Noord-Holland: een publicatie van het Van Gelder project, 120 pag, 500 ex op formaat A4 gaat Fl. 20.000 tot fl. 25.000 kosten. We hebben Fl. 4.000,- het Gerrit Blauw fonds zal ook het een ander kunnen bijdragen. Het materiaal blijft bij hem. Hij zal het samen met Klaas Woudt bekijken.

Brief Jur Kingma 7 oktober 1990: met Stoom no. 4 ligt bij de drukker. Er is voldoende copy voor no.5 en ook al voor no 6. Voor een themanummer bij het jubileum zijn ook al toezeggingen.

Algemeen Bestuur 9 oktober 1990: met Stoom no. 4 wordt gedrukt bij Knijnenberg. De filmmaakster Digna Sinke heeft inmiddels een film gemaakt over Industriële Archeologie: "Niets voor de eeuwigheid"

Jaarvergadering 23 oktober 1990: Locatie het museum van Verkade. Gastspreker mr. R.Fock van Verkade. Het drukken van 'met Stoom' wordt overgenomen van drukkerij Mercurius door drukkerij Knijnenberg. Het tijdschrift 'met Stoom' wordt in het algemeen goed ontvangen. Er is een streven om te komen tot een tijdschrift voor alle Zaanse historische verenigingen. Er werden vragen gesteld over de positie van het ijspakhuis van Dil. J.Dozzi werd benoemd tot bestuurslid.

Algemeen Bestuur 27 november 1990: de ledenvergadering in het Verkade museum was een groot succes. Interessante lezing mr R.Fock. De laatste uitgave van 'met Stoom' was snel uitverkocht. Het vond veel aftrek bij treinenliefhebbers. Ook andere boekhandels hebben belangstelling. De IBM type machine voldoet niet meer. Hr Bloem, die de opmaak doet, wil alles digitaal aangeleverd hebben er wordt gedacht over een P.C. Verplaatsing van het ijspakhuis is technisch mogelijk. Het Reint Laan fonds is bereid een gezamenlijke Zaanse publicatie te steunen. Maar hoe kan je dan je eigen identiteit bewaren?

De Stichting Frans Mars heeft op 12 januari 1991 illegaal het ijs huis van Dil laten slopen. Protesten van B&W Zaanstad, de Zaanse BNA architecten, MBTZ en de monumentencommissie van Zaanstad. De stichting kreeg een proces-verbaal. De provincie Noord-Holland deed aangifte van overtreding van de monumentenverordening. D. van Leeuwen is voorzitter van de stichting Zaans Schoon, waarnemend voorzitter van de stichting Frans Mars en eigenaar van het pand. De voorzitter van de Zaanse monumenten commissie vindt het niet geloofwaardig dat de stichting Frans Mars nog lid blijft van deze gemeentelijke adviescommissie. Ook Gedeputeerde Staten reagerende furieus.

Algemeen Bestuur 15 januari 1991. Opening door voorzitter. Hij krijgt een nieuwe functie in Gouda. Op termijn zal naar een nieuwe voorzitter gekeken moeten worden. Er wordt gesproken over het IJspakhuis van Dil. Er zal een brief worden geschreven naar de directbetrokkenen. Met Stoom no 5 verschijnt in februari. Mogelijk kun het jubileum dubbelnummer worden gesponsord. Mevrouw Keegstra wil graag mee doen aan jubileumproject. Mogelijk is het oude gemeentehuis van Zaanwijk een betere vergaderruimte als onze vergaderruimte in het Eigen gebouw. De inventarisatie is klaar. Nu de bruikleenovereenkomst nog.

Langs de gemalen in de Zaanstreek

Een fietsroute van

in samenwerking met:

waterschap 'het Lange Rond'
V.V.V. Zaanstreek

Prijs f 1,-

De gemalenroute van M.B.T.Z. Voor het creëren van draagvlak voor het behoud van industrieel erfgoed werden allerlei acties bedacht zoals een gemalenroute.

gesponsord door vier bedrijven.

Algemeen Bestuur 16 april 1991: Het honderd jarige bestaan Zaanse oudheidkamer wordt gevierd met het thema papier. J.Schipper heeft gekeken naar mogelijke verplaatsing van het ijspakhuis van Dil naar een plaats aan de Veerdijk in Wormer tussen de panden Koningsbergen en Mercurius. Helaas niet mogelijk vanwege het plan daar een weg aan te leggen. Bij de sloopactie van het ijspakhuis is de tegel van de firma, die het pand gebouwd heeft, verloren gegaan. Lustrum: tentoonstelling vervalt. Er komt een maandkalender met foto's toen en nu. Voor 'met Stoom' is een index gewenst. Losse verkoopprijs max Fl. 10,-. De Provincie was van plan Lucullus/Mercurius te slopen.

20 januari 1991: brief bestuur stichting Frans Mars. Zij meenden in een uitspraak van de raad van State op 18 december 1990 te lezen, dat het plaatsen van het ijshuis op de provinciale lijst ongeldig was. Verder waren er veel communicatie misverstanden.

Er was en felle polemische briefwisseling tussen de voorzitter van MBTZ en D. van Leeuwen waar het met name leek te gaan om een al dan niet gelanceerde aanval op de persoonlijke integriteit.

Op 28 februari 1991 schreven B & W een brief aan J. van Leeuwen dat ze vonden dat er in de monumentencommissie een onwerkzame situatie was door zijn lidmaatschap. Men zou de stichting Frans Mars om een andere vertegenwoordiger vragen.

Algemeen Bestuur 13 maart 1991: 'met Stoom' no 5 is verschenen: er is een verkeerde foto afgedrukt. De inleiding bij het rijstlied is weggefallen. Na no 8 wordt 'met Stoom' niet meer gratis gedrukt. In de Zaanlander stond een artikel over de Zaanse spoorlijn. Vrijwel onveranderd overgenomen uit 'met Stoom', zonder bronvermelding. Albert Heeris heeft foto's geschonken van Donkers houthandel.

Er is een brief van D. van Leeuwen om de situatie rond het ijspakhuis te komen toelichten in de A.B. vergadering; wordt aangehouden. Het is te kort dag voor een jubileumtentoonstelling. Gedacht wordt om nu Fl. 5000 te bestemmen voor een haalbaarheidsonderzoek industriemuseum. Het jubileumnummer van 'met Stoom' zal in een oplage van 600 verschijnen. Het wordt

Er zijn twee rapporten: TU Delft over constructie en TU Twente over herbestemming: beiden positief voor hergebruik. Architectenbureau Schipper, Verbeek en Zijlstra heeft gekeken naar hergebruik hele complex. Productie kan rondom silo worden geconcentreerd. In pand Lucullus/Mercurius dan MBTZ museum, lettergieterijmuseum, depotruimtes, ateliers voor kunstenaars. In het tussenstuk komt een weg. Stichting Pal tegen verval heeft een brief geschreven aan de gedeputeerde mw. Van Diepen-Oost. Houten pakhuis naast Meypro [JK pakhuis de Vrede]: in het kader van het Zaanoevoerproject overplaatsing naar de Zaanse Schans. Adhesie van MBTZ. Bij inventarisatie van Marvelo gebouwen werden geen interessante zaken aangetroffen.

Brief Jur Kingma 2 juni 1991 waarin hij uitlegt dat hij geen voorzitter kan zijn van MBTZ: Hij woont niet in de Zaanstreek (en kan dus niet alert reageren) hij maakt geen deel uit van een bestuurlijk of ander netwerk in de Zaanstreek. En hij heeft nog andere bestuurlijke taken in de gezondheidszorg en zijn gewone werk. Voor activiteiten ten behoeve MBTZ zijn alleen de weekenden beschikbaar. De drukproeven van het MBTZ jubileumnummer van 'met Stoom' zijn voor de tweede keer afgekeurd.

Algemeen Bestuur 4 juni 1991: situatie ijspakhuis; het is afwachten wat de rechter vindt. Er is een plan van Goedhart om het niet gesloopte deel te laten staan en de rest te vervangen door een glazen koepel. Medio oktober is een lustrumvergadering; Zou met mogelijk zijn deze in de gerenoveerde fabriek van Lassie te houden? Drukproef dubbelnummer 'met stoom' wordt getoond. No. 8 is ook al gereed. Jaap Schipper geeft namens de stichting Pal tegen Verval een uiteenzetting over de stand van zaken met betrekking tot pand Lucullus/Mercurius. Gedeputeerde mevrouw van Diepen-Oost is bereid subsidie te verstrekken, mits het pand op de monumentenlijst staat en mits de eigenaar Douwe Egberts geen bezwaar maakt. Ook subsidie uit het Zaanoevoerproject zou mogelijk zijn. Kan MBTZ de huur van een etage opbrengen?

De gerestaureerde Mercurius op een foto uit 1998. (foto Jur Kingma)

Algemeen Bestuur 3 september 1991: de kosten van de jubileumuitgave van "met Stoom" zijn lager uitgevallen dan begroot. De heer van der Wal woont de vergadering bij als kandidaat bestuurslid.

Ijshuis: nog steeds wachten op een rechterlijke uitspraak. Pand Lucullus (Mercurius): er is een gesprek geweest tussen mevrouw Van Diepen-Oost, twee leden van "Pal tegen Verval" en de secretaris van de raad

van bestuur van Douwe Egberts. Het bedrijf heeft maar één optie: sloop. Er is wat onduidelijkheid rond de juridische status. Er wordt een formele brief gestuurd aan de directie van Douwe Egberts om te vragen naar de plannen. Er is al een kandidaat om te huren: de Amsterdamse stichting Diogenes. De museum coördinator Alice van Diepen sprak over het museale beleid van MBTZ. MBTZ dreef nu alleen op 'met Stoom'. Er is geen duidelijk verzamelbeleid zodat hiaten en doublures ontstaan. Dit is een steeds terugkerende discussie. De knelpunten blijven het gebrek aan ruimte en financiële armslag. Er komt in samenwerking met de uitgeverij Amor Vincit Omnia een kalender: 250 exemplaren voor MBT en 250 voor de uitgever. 'Met Stoom' heeft voor enige nummers copy. De archieven van Eurometaal gaan via Van Essen rechtstreeks naar het GAZ. Alle raadsleden krijgen het jubileumnummer van 'met Stoom' toegestuurd.

Oktober 1991: notitie museaal beleid MBTZ van Alice van diepen. Zij pleitte voor een beleidsplan van MBTZ waarin het verzamelen van objecten een integraal onderdeel zou uitmaken. Zij wees op de plannen voor een Zaanse museum waarin bedrijf en techniek een belangrijke rol zouden spelen. En geen andere organisatie richt zich op de industrie geschiedenis. Het grootste struikelblok binnen MBTZ is de het vertalen van plannen in een praktische uitwerking.

Brief Jur Kingma 5-9-1911: Lucullus/Mercurius zou geen monumentenstatus meer hebben. Wil het D.B. hier naar kijken?

Bestuursvergadering 8 oktober 1991: samenwerking met andere tijdschriften is moeilijk. Alleen Anno komt in aanmerking, maar is net in een nieuw jasje gestoken. Thans is er geen animo.

Bestuursvergadering 12 november 1991: G.F.Lertz, student T.U.Delft, zal afstuderen op herbestemming van een gebouw tot industrieel museum. Begeleiding Bruno van Gelder. Jan Mulder zal gedurende een korte overbruggingstermijn optreden als waarnemend voorzitter. Joop Dozzi neemt de functie over van Albert Heeris in de Stichting Steun Musea Zaanstreek.

Jaarverslag van MBTZ ten behoeve van jaarvergadering op 26 november 1991. Het gaat uitvoerig in op de perikelen rond de illegale sloop van het ijspakhuis van Dil. De zaak is nog onder de rechter. Samen met de stichting "Pal tegen verval" wordt een oplossing gezocht voor het pand Mercurius aan de Veerdijk. 'Met Stoom' mag zich in een toenemende populariteit verheugen. Het "spoornummer" is een collectors item. Voorzitter A.F.Heeris en bestuurslid E.B. van Gelder treden af. Er is nog geen nieuwe voorzitter gevonden. De heer G. van der Wal is tot het bestuur toegetreden. Na de pauze hield Ed Schulte, architect en docent T.U.Eindhoven een lezing over hergebruik van gebouwen. Zij hebben een onderzoeksmodel ontworpen dat o.a. toegepast was op de panden de Adelaar en Mercurius.

Algemeen Bestuur 14 januari 1992: De heer van Essen zegt zijn bestuurslidmaatschap op. Wel beschikbaar voor advies. Jur Kingma stelt voor dat alle bestuursleden een abonnement krijgen op het nieuwe blad "Industria". Er is geen belangstelling. Af en toe inzage is voldoende. Joop Dozzi gaat het correctiewerk doen voor 'met Stoom'. Bloem wil voorlopig om niet 'met Stoom' vorm geven, als hij mag experimenteren met grafische vormen. Besloten de oplage te verhogen naar 300 tot 400 exemplaren.

*De voormalige gortpellerij Zwaardemaker in Zaandam is nu een appartementengebouw.
(foto Jur Kingma)*

Proberen gezamenlijk met Anno themanummers uit te brengen. Op advies mw Titia de Groot Joop Knijnenberg vragen voor het voorzitterschap

Algemeen Bestuur 24 februari 1992: gast Joop Knijnenberg. Het bestuur besloot alsnog om alle leden op Industria te abonneren. Met de heer Klomp zal worden overlegd over een kalender. 'Met Stoom' no. 9 ligt bij hr. Bloem. Copy no.10 is klaar. Er is voldoende copy voor meerdere nummers. Oplage wordt 375 ex. De drukkosten bedragen fl. 950,- per nummer. Er zal adhesie worden betuigd aan het streven van de Zaanse Molen tot behoud van de paltrokmolen De Held Jozua.

Algemeen Bestuur 6 april 1992: De nieuwe voorzitter Joop Knijnenberg opende de vergadering. Er is een brief gegaan naar de provincie met een lijst van houten pakhuizen en schuren die beschermingswaardig zijn. Er is een verzoek om pakhuis de Vrede aan de oostzijde in Zaandam met spoed te behandelen.

Brief Jaap Schipper 22 mei 1992: Hildebrand de Boer van de provinciale monumentendienst is hoofd geworden van het nieuwe bureau selectie industriële monumenten bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Mogelijk wordt zijn functie overgenomen door Jeroen Goudeau, maar die werkt nog op Curaçao. Maar voorlopig neemt de provincie geen nieuwe aanvragen voor een monumentenstatus in behandeling.

Bericht van provincie Noord-Holland. Op 24 maart 1980 is een monumentenverordening vastgesteld. Sindsdien in een inventarisatie geweest. Sinds 1988 werkt de sectie Monumentenzorg samen met het landelijke Monumenten Inventarisatie Project, dat eind 1992 afgerond moet worden. De resultaten worden gebruikt voor een provinciaal monumentenbeleid.

Op 25 mei 1992 werd de notitie museumbeleid van de gemeente Zaanstad ontvangen.

Herinneringen aan Van Gelder Zonen, Wormer
Speciale uitgave 'Met Stoom' nummer 11 november 1992

Algemeen Bestuur 20 mei 1992: huur pand Boschjesstraat is vrij hoog en gebruiksfrequentie is laag. Zijn er alternatieven? 'Met stoom' no. 11 wordt het themanummer over van Gelder. Interviews worden uitgetypt. Is het nummer nog op tijd klaar voor herdenking 350 jaar Schoolmeester en 100 jaar Zaanlandse oudheidkamer. We zijn afhankelijk van Hr. Bloem die het om niet doet zodat het nooit een hoge prioriteit krijgt.

Notitie van Ger Jan Onrust: Anno 1961 en met Stoom hoe nu verder?

Toekomst met Stoom is onzeker omdat periode van "om niet" medewerking na no.11 over is. Anno is

in de optiek van het bestuur van de Vereniging vrienden van het Zaanse Huis een verenigingsblad. Slecht incidenteel lijkt een speciale uitgave mogelijk. Bij en samengaan verliest MBTZ aan identiteit maar krijgt wel een regelmatig verschijnend blad. Een jaarboek zou goed kunnen voor langere verhalen scripties etc. Het probleem is de financiering.

Brief aan monumentencommissie Zaanstad 28 juli 1992: Eind 1968 heeft bouwkundig student C.Hoope, stagiaire bij architectenbureau Schipper een inventarisatie gemaakt van de toen aanwezige houten schuren en pakhuizen in de Zaanstreek. Op 13 januari 1982 zond het architectenbureau Schipper en van de Loo op verzoek van de heer G.Smit van de afdeling monumentenzorg, een zevental lijsten met houten pakhuizen en schuren, gebaseerd op de inventaris van C.Hoope. In 1988 heeft MBTZ een werkplan voor een inventarisatie van monumenten van bedrijf en techniek in de Zaanstreek gepubliceerd. Houten pakhuizen en schuren maakten hier deel van uit. Op 10 februari 1992 heeft MBTZ zich gewend tot de provincie Noord-Holland met het verzoek om een aantal pakhuizen op de provinciale monumentenlijst te zetten. Op 10 april 1992 werd een inventarisatie verstuurd naar G.S. met foto, situatietekening, plattegrond en beschrijving van elk pand. In juni 1992 werd de inventarisatie gecompliceerd met een uitgebreid rapport "Houten pakhuizen en schuren, gebouwd in de Zaanstreek, 1600-1940."

Algemeen Bestuur 21 juli 1992: extra vergadering over doelstelling MBTZ. Samenwerking Anno/met Stoom: gesprek met R.Sman: geen belangstelling vanwege verlies herkenbaarheid, dubbellidmaatschap, uitvoeringsproblemen. Te grote inhoudelijke verschillen. Onduidelijkheid of gemaal De Ceres in Wormer behouden kan worden. De inventarisatie houten pakhuizen wordt door de provincie betrokken bij het monumenten selectie proces. In Huize 't Singrave en in gemeentehuis van Wormer zijn schilderijen van Hesmert. Navraag doen bij W.Laanstra over deze kunstenaar.

Uitvoerige discussie over notitie Alice van Diepen. Dat er meer aandacht moet komen voor het industrieel verleden van de Zaanstreek is duidelijk. Het probleem is het hoe. Museum? Verzamelen? Er wordt besloten een nieuw beleidsplan te maken. Er wordt een selectie gemaakt was in bewaring wordt gegeven bij GAZ. De rest moet elders worden opgeslagen. Voor open monumentendag is een fietsroute gemaakt langs de Zaanse gemalen.

Notitie "naar een Zaanse Museum"

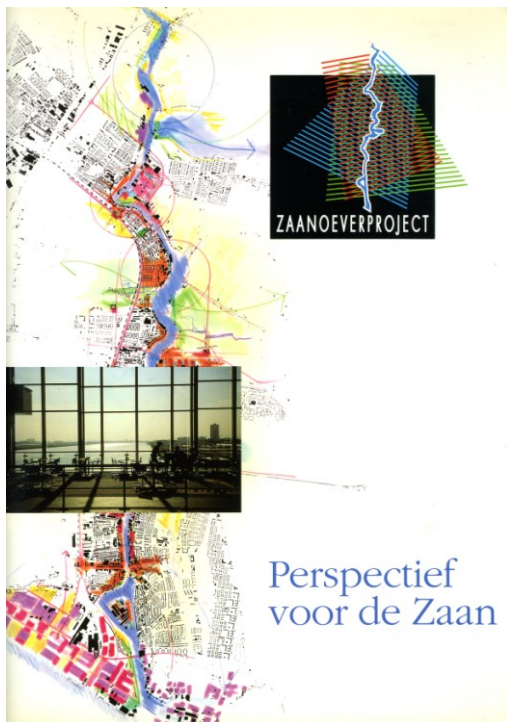
Algemeen Bestuur 26 augustus 1992: Mw M.Janse is bereid de heer van Velze op te volgen als eerste secretaris. Marie Louise Tiesinga verhuisde naar Almere. Er wordt een vervanger gezocht voor de gemeentelijke monumentencommissie. Gemaal Ceres: er is een gesprek geweest met de dijkgraaf van de Waterlanden. In principe wordt gemaal gesloopt tenzij er een goede bestemming is. Er zal overleg gepleegd worden met een makelaar.

De Poelsluis in Wormer met rechts het gemaal Ceres in januari 1989. Foto: GAZ

Het glas-en-loodraampje in de voormalige gasfabriek in Krommenie zit er nog in. Het is nu buurthuis en kraakpand tegelijk. Voorlopige vergaderruimte is GAZ. Het archief wordt in drie delen gesplitst. Een deel gaat naar GAZ: schenking of bruikleen? Kalender 1993; de stichting Zaanstreek promotion wil tot een bedrag van Fl. 1500 afnemen. De 'Amerikaanse molen' van de Kalverpolder is in slechte staat. Restauratie iets voor een werklozenproject? Lay-out "met Stoom" no 11; het van Gelder nummer, wordt gedaan door echtgenote van Mw van Ritbergen. Getracht wordt om het van Gelder nummer te maken in de vormgeving van de oude bedrijfskrant de Eendracht.

Algemeen Bestuur 1-10-1992. Complimenten voor werk G. van der Wal tijdens openmonumentendag. Marie Louise Tiesinga blijft tot eind 1993 lid van de Zaanse monumentencommissie. Mw Alice van Diepen zal beleidsplan MBTZ maken. Joop Knijnenberg heeft uitgebreid overlegd met R.Sman over samenwerking van Anno 1961 en met Stoom.

Mogelijk is het Zaanoeverproject een onderwerp voor een gemeenschappelijke uitgave.

Verspreiding 'met Stoom' is te duur. Kan er geen andere naam komen met het woord "zaans" er in. Boekhandel krijgt 25% commissie. Op de ledenvergadering op 25 november wordt het Van Gelder nummer aangeboden aan de burgemeester. Verdere worden de films de papieren Kikker en de Kikker gedraaid. Het deel van het archief dat naar GAZ wordt gedaan in de vorm van een schenking. De huur van de Boschjesstraat wordt opgezegd. Er is nog geen vervangende ruimte.

Algemeen Bestuur 12-11-1992: er is geen herbestemming gevonden voor gemaal Ceres. De huur aan de Boschjesstraat wordt opgezegd per 1-6-1993. Ruimte in gemeentehuis Zaanwijk komt beschikbaar op 8-5-1993. Met stoom no 11 is gereed: het moet ingedikt worden van 56 naar 48

pagina's. Voorzitter Joop Knijnenberg vraagt aan de redactie om zich voortaan in toom te houden. De oplage van het themanummer wordt 500 ex. Commissie boekhandel 30%. Er komt een themanummer samen met Anno. Joop Knijnenberg en Jaap Schipper hebben een gesprek gehad met gedeputeerde Mw van Diepen-Oost over de inventarisatie houten pakhuizen en de mogelijkheid ompakhuis de Vrede over te plaatsen naar de Zaanse Schans. De restanten van 'met Stoom' die terugkomen van de boekhandel zullen op open monumentendag voor gereduceerde prijs worden aangeboden.

Ledenvergadering 25 november 1992 in het Moriaanshoofd in Wormer: De heer Knijnenberg werd gekozen tot voorzitter en de heer van Velze tot secretaris. K.de Jong werd gekozen tot bestuurslid. De collectie van MBTZ gaat in beheer bij het GAZ. De layout van 'met stoom' werd tot heden om niet verzorgd door layoutbedrijf en zetzerij Bloem in Assendelft. Zij kunnen deze service niet continueren. Het eerste nummer van het van Gelder nummer werd aangeboden aan burgemeester Koppenaar van Wormer. Daarna werden twee films over van Gelder vertoond.

Januari 1993 eerste concept Beleidsplan MBTZ

Bedrijfsplan 'met Stoom'.

Algemeen Bestuur 11-1-1993: het themanummer van 'met stoom' over de papierfabriek van Gelder was snel uitverkocht. Er zijn er 600 bijgedrukt. In de zomer van 1993 zal MBTZ in het molenmuseum een tentoonstelling organiseren over Zaanse zilver.

Sponsoring door van Lanschot bankiers. Het gezamenlijk themanummer Zaanoeverproject wordt in de Bannehof aangeboden aan het gemeentebestuur van Zaanstad. Een eerste versie van het beleidsplan MBTZ komt aan de orde. De heer Mulder heeft een bedrijfsplan voor 'met Stoom' gemaakt. Uitgangspunt 20 pagina's A4. Uit contributie zijn drie nummers per jaar te financieren. Als er meer nummers per jaar zijn,

moet er aanvullende sponsoring worden gezocht. Themanummers slaan beter aan als algemene nummers.

Algemeen Bestuur 23-2-1993: De heren Kok, de Jong Dozzi en van der Wal halen de Boschjesstraat leeg. Het concept beleidsplan wordt op verschillende punten aangepast. Voor de uitvoering is een werkgroepenstructuur nodig. De provincie Noord-Holland heeft nog geen uitspraak gedaan over verplaatsing van het pakhuis de Vrede. MBTZ kan de zolderruimte bij Somass (pakhuis Saigon) gebruiken). De spullen bij Verkade en Cacao de Zaan zullen ook spoedig weg moeten.

Algemeen Bestuur 2-3-1993: bijenkomst taakomschrijving MBTZ: onderscheid in bedrijfstakken en in werkgroepen.

Maart 1993 concept beleidsplan Zaanse Schans + reactie Jur Kingma en reactie daarop van Jose Keegstra. Spijkers met Koppen: verslag advies commissie Zaanse Schans waarheen april 1990

Museum voor samenleving en industrie; 30 maart 1993: aankondiging vestiging industriemuseum in Kerkrade.

Algemeen Bestuur 7 april 1993: pand Boschjesstraat krijgt op 1 mei nieuwe eigenaar; dan huur opzeggen; alternatieve ruimten vervallen en Zandijker Raadhuis is nog niet beschikbaar. Sponsoring Zaans Zilver tentoonstelling in Molenmuseum: Fl. 3000,- door van Lanschot Bankiers. Nieuwe layout van 'met Stoom' kan de goedkeuring wegdragen.

Algemeen Bestuur 9 juni 1993: De wethouder van Wormerland was blij met de suggestie om pand Mercurius te bestemmen voor gemeentehuis. Project restauratie roosmolen Hercules: overleg met Hollandse Molen geen succes. De molen is in de jaren zeventig gerestaureerd. In 1986 onderzoek voor herstel : ruwe schatting kosten Fl. 200.000,-

Algemeen Bestuur 3-8-1993: bruikleenovereenkomst van Buro voor stedenbouw en architectuur voor de gietijzeren kolommen van Van Gelder te mogen gebruiken op het voorplein van het nieuwe techniek museum in Delft. Open monumentendag: Gebouw Batavia is open. Er zijn reeds 1725 kalenders verkocht. De heer Kok treedt wegens zij gevorderde leeftijd uit de redactiecommissie van 'met Stoom'. Ruud van Ritbergen heeft geen tijd meer om de layout van 'met Stoom' te verzorgen. Op de ledenvergadering wordt de film Industria van KRO TV vertoond. Klaas Woudt houdt daarna een lezing over het belang van de Zaan.

Algemeen Bestuur 6 september 1993: Zandijkersluisje wel in MIP inventarisatie, maar niet opgenomen in selectie. Pand Lucullus/Mercurius: er is een haalbaarheidsonderzoek naar de functie van gemeentehuis. Lijstje glas-in-lood ramen: Pieter Schoen: thans in het Damland college, houthandel Schipper, Gasfabriek Krommenie, raam van Keg, raam bij Meypro. Bij vier nummers 'met stoom' per jaar is er een tekort van fl. 10.000,- per jaar.

Algemene ledenvergadering 29-9-1993: Er komt een kalender met historische luchtfoto's. Het eerste exemplaar wordt overhandigd aan de voorzitter van de kamer van koophandel. MBTZ gaat met andere cultuurhistorische verenigingen het voormalige raadhuis van Zandijk bewonen. Financieel gezien leeft de vereniging met de uitgave van 'met Stoom' boven haar stand. Het formaat is naar A 4 gegaan. Een recent nummer was

een catalogus bij de tentoonstelling over Zaanse zilver in het molenmuseum. De voorzitter brengt hulde aan organisator Jaap Schipper. Een van de volgende nummers is een gezamenlijk project met Anno en gaat over de Zaanse verfindustrie. Het monumenteninventarisatieproject van de rijksdienst voor de monumentenzorg gaat een regiostudie Zaanstreek doen. De "brandweerfunctie" voor bedreigde panden dient opnieuw vorm te krijgen. De situatie rond het ijshuis verkeert nog steeds in een impasse. De verenging kreeg een gift van Fl. 10.000 van de Kamer van Koophandel. Bij de rondvraag komen allerlei suggesties.

Notitie industrieonderzoek 22 december 1993: Het lopende PIE onderzoek is het kader waarin een gedetailleerder Zaanse industrie onderzoek zal kunnen plaats vinden. Gekeken wordt of eventueel op projectbasis een onderzoeker aangesteld kan worden.

10-1-1994: notitie wenselijkheid en mogelijkheid van samenwerking tussen historische verenigingen in de Zaanstreek.

Algemeen Bestuur 10-1-1994: het door Verkade aangeboden waxinelichtjesapparaat is helaas opgeruimd. Van der Wal heeft gesproken met het Damland college over de restauratie van de Hercules windrotor. Het project is te groot voor het college alleen. Het waterschap zal op zijn verantwoordelijkheid worden gewezen. De heren Knijnenberg en de Jong gaan naar de notaris ter oprichting van de stichting Zaanse Museum. Voor een pakhuizen special van 'met Stoom' zal S.de Jong worden ingeschakeld. De kluis bij van Landschot wordt opgezegd. De aanwezige films worden opgeslagen bij het GAZ.

Zaandijkersluis na de renovatie

MBTZ in de gemeentelijke monumentencommissie.

8 februari 1994: brief stichting domineestuin ter kennisname van verzoek aan B & W Zaanstad.

Notitie met MBTZ naar een Zaanse Museumrestauratie Zaandijkersluis.

Algemeen Bestuur 23-3-1994: voor restauratie Hercules is ingeschakeld de kring Zaanstreek Hollands Noorden van de FME. Het glas-in-lood raam in het Damland college was van Sigma. Een voorstel om tot een samenwerking komen tussen de Vereniging vrienden van het Zaanse Huis, de stichting Zaanse Schoon en MBTZ wordt na uitvorige discussie aangenomen. De heer de Jong neemt de plaats in van mevrouw Tiesinga in de gemeentelijke monumentencommissie. Met Stoom no 16: plakproef is gereed. Voor open monumentendag wordt gedacht aan een pakhuisroute. Voor 1995 wordt gedacht aan een thema nummer Sail Amsterdam en Sail Zaan.

Algemeen Bestuur 15 juni 1994: Mw van Ritbergen wordt de nieuwe afgevaardigde van

Besprekingen samenwerking historische verenigingen: als onderafdelingen van een nieuwe vereniging? In een samenwerkingsverband met monumentencommissie en commissie welstand? Plannen van Loders Croklaan met betrekking tot restauratie van de Adelaar gaan in de ijskast. Oproep voor vrijwilligers is mislukt. De gemeente wil een oral history project opzetten. Het pakhuisnummer van 'Met Stoom' en anno wordt aangeboden aan de gedeputeerde mevrouw van Diepen-Oost. Plaats pakhuis de Kraai. Oplage 1700 ex. Probeer voor Sail nummer sponsor te vinden vanwege gekleurde middenplaat.

Algemeen Bestuur 9-9-1994: wij hebben belangstelling voor het raam van Sigma Coatings. Er is een bedrag van Fl. 16.600 betaald om de bovenverdieping van het Zaanse raadhuis te kunnen gebruiken. De plannen rond het nieuwe Zaanse Museum lijken heel vaag. Een aantal leden van MBTZ gaan kijken bij het maritieme museum in Rotterdam om te kijken hoe de inrichting van een industriemuseum er uit ziet. De lijst van relaties die 'met Stoom' gratis ontvangen, wordt opgeschoond.

Jaarverslag 1993/1994 voor algemene ledenvergadering op 20 september 1994: De heren Kok en Mulder treden af als bestuurslid. De heer K.J. de Jong wordt penningmeester. Archieven en objecten van MBTZ staan opgeslagen op zolder van Saigon (van Somass). De "specials" van met stoom samen met Anno over de Zaanse verfindustrie en het pakhuisnummers waren voltreffers. Het nieuwe Zaanse museum wordt voor 60% gefinancierd uit gelden voor een werkgelegenheidsimpuls van de ROA. MBTZ wil een actieve rol spelen bij de inrichting van het museum. Sinds juni 1993 staat pakhuis de Vrede op de Zaanse Schans.

Algemeen Bestuur 27 oktober 1994: De MBTZ stand in gemaal 't Leven tijdens de Open Monumentendag op 10 september werd goed bezocht. De seinmast bij gemaal 't Leven wordt van de provinciale lijst afgevoerd. Op 20 oktober was een bezoek aan Lassie: de lostoren wordt gesloopt. MBTZ kan aangeven wat ze willen hebben. Er is opgericht Stichting Zaanse Museum. Stichting Zaanse Schans wordt opdrachtgever van de bouw van het museum. Koos de Jong wordt naast directeur van de Zaanse Schans. Een werkgroep coördineert alle werkzaamheden: Hierin zitten Alice van Diepen, Koos de Jong, F.Molanus, een lid van de directie financiën van Zaanstad en een vertegenwoordiger van Twijnstra en Gudde. Architectenbureau van Hillo uit Den Bosch ontwerpt het nieuwe museum. Er wordt voorzien in drie ruimtes voor tentoonstellingen en een depotruimte. De opzet is om de geschiedenis te laten zien van het wonen en werken te midden van wind en water. Centraal staat de Zaanse Schans, die houten huizen bouwde op de drassige grond. De tekeningenkasten+ bakkersobjecten van MBTZ die opgeslagen staan bij Cacao de Zaan, kunnen beter naar een pakhuis in Wormer. Voorgesteld wordt om de tekeningen zonder kast te vervoeren. Een aantal leden van MBTZ participeert in een werkgroep van de stichting steun musea Zaanstreek; men gaat bedrijfscollecties verzamelen. Voor 1 december dienen het raam bij Keg en het noodkachelkje bij Verblifa opgehaald te worden. Het comité tot herstel roosmolen Hercules is voortvarend aan het werk.

Jur Kingma